

„Jahvina je zemlja“

PSALM 24,1

Pozvani da
čuvamo stvoreno

Promjena počinje ovdje!

POTREBNA JE PROMJENA
RAZMIŠLJANJA U VEZI S NAČINOM
ŽIVOTA, KOJA SE TEMELJI NA
OČUVANJU PRIRODE, SUZBIJANJU
EKSPLOATIRANJA SVJETSKIH IZVORA
SIROVINA, NOVOM DEFINIRANJU
ČOVJEKOVIH POTREBA I VRAĆANJU
DOSTOJANSTVA STVORENOM ŽIVOTU.¹

Ово пишем у Јето 2021. године. Тема која prevladava у вјестима јест, naravno, pandemija koronavirusa. Међутим, уз то се stalno iznova, са запанjujuћим континуитетом и на све начине, појављују теме о уништавању окoliша и друштвеној неправди.

Само прошлога мјесеца с телевизије и из тиска сазнао сам слjедеће:

- ✓ један истраживачки tim upozорава на dalekosežne posljedice plastičnog otpada на okoliš, dok svijest o тој problematici чак i raste, i dalje raste i količina otpada;
- ✓ rekordna vrućina од 33,6 °C на sjeveru Finske, gotovo 50 °C u Kanadi i na zapadu SAD-a i gotovo 45 °C u Grčkoj i drugim zemljama na Mediteranu;
- ✓ veliki šumski požari zbog dugotrajnih toplinskih valova u Kanadi, na zapadу SAD-a, u Španjolskoj, Italiji, Grčkoj, Turskoj, u područjima Albanije i Kosova i mnogi veliki šumski požari u Rusiji који се не могу suzbiti;

- ✓ poplave zbog jakе kiše које су ljudе stajale života, na zapadу i jugу Njemačke, u Kini i na istoku Sjeverne Koreje;
- ✓ dva spasilačka broda, „Ocean Viking“ i „Sea-Watch 3“, opet су spasila oko 1000 izbjeglica od pogibelji na moru;
- ✓ jedna morska struja на Atlantiku толико је izgubila na stabilnosti да су istraživačи renomiranog postdamskog Instituta за klimu забринuti да bi могло доći чак i до уруšавања тога sustava – s dalekosežним posljedicama на vrijeme;
- ✓ aktualno izvješće о svjetskoj klimi kaže да је јасно dokazano да је промјену klime uzrokovao čovјек, да до ње долази брže nego što smo strahovali i да ћemo količinu CO₂ na cijelome svijetu коју mi ljudi smijemo proizvesti, ако ћелиmo затопљење ограничiti на 1,5 °C, достићи već 2030., а не 2040., како је предвиђено.

Čini се да Al Gore, који već dugo upozорава да trebamo štititi klimu, има право: „Zemlja има vrućicu – i vrućica је sve jačа.“

I nije čudo da su klimatske promjene i uništavanje okoliša u aktualnim velikim studijama prepoznate kao najveći društveni izazov našega doba.¹

ŠTO SE NALAZI U OVOM MATERIJALU

Iako klimatske promjene, uništavanje okoliša, kao i rastuća nepravda na ovome svijetu pogađaju sve nas, to u pravilu nisu teme o kojima govorimo u crkvama i molitvenim skupinama. Nažalost, s obzirom na to da naše adventističko vjerovanje ima mnogo reči o toj temi, ustvari smo pozvani da svoj život učinimo održivijim te da i među svojim bližnjima promičemo održiv način života.

U sljedećim poglavljima želimo te pozvati da razmisliš o svim osnovnim zamislima i načelima u našem vjerovanju da bismo razumjeli kako ta gledišta utječu na aktualna nastojanja za veću održivost i trebamo li na to gledati samo kao na trend vremena u kojem živimo ili mnogo više od toga – kao na Božju volju.

- / U 1. poglavlju razmišljat ćemo o tome što znači *odnositi se* prema svijetu kao prema stvorenome, a ne samo *vjerovati u* stvaranje.
- / U 2. poglavlju riječ je o pravednosti. Je li vjera samo pitanje kako će doći u Nebo? Ili Bog želi da mi na Zemlju donesemo djetiće Neba?
- / U 3. poglavlju raspravljat ćemo o zapovijedi da ljubimo bližnje. To je bez sumnje vrlo važna zapovijed. No kako uopće pokazivati ljubav prema bližnjima u ovom globaliziranom svijetu?
- / U 4. poglavlju riječ je o našim očekivanjima za budućnost. Ima li za nekoga tko vjeruje u Isusov povratak uopće smisla angažirati se za neku bolju budućnost na Zemlji?
- / U 5. poglavlju dolazimo do srži: Zašto i čemu zapravo postoji crkva? Tek kada odgovorimo na to pitanje, znat ćemo treba li održivost uopće biti tema u našoj crkvi ili ne.
- / Šesto poglavlje možda će te šokirati kada često upotrebljavani izgovor „Pa što uopće mogu učiniti?“ razotkrijemo kao malovjernost.
- / U 7. poglavlju želimo te potaknuti da povećaš svoj krug utjecaja kako bi mogao biti djelotvorniji.
- / U 8. poglavlju objasnit ćemo zašto težnja za socijalnom pravdom i angažman u očuvanju okoliša nije digresija, nego, što više, vrlo suvremen način da budemo svjetlo u ovome svijetu.

„Naše adventističko vjerovanje zapravo nas poziva da svoj život učinimo održivijim te da to promičemo kod svojih bližnjih.“

	UVOD / 04
1	
	O AUTORU / 07
2	
	KAKO DOBITI NAJVIŠE OD OVOGA MATERIJALA / 08
3	
	POGLAVLJE 1 SVIJET / 10
4	
	POGLAVLJE 2 PRAVEDNOST / 18
5	
	POGLAVLJE 3 LJUBAV / 26
6	
	POGLAVLJE 4 BUDUĆNOST / 34
7	
	POGLAVLJE 5 CRKVA / 42
8	
	POGLAVLJE 6 ČUDA / 50
9	
	POGLAVLJE 7 PROMJENA / 58
10	
	POGLAVLJE 8 SVJETLO / 66
11	
	POGLAVLJE 9 SADRŽAJ
12	
	IMPRESUM / 78
13	

Sadržaj

O AUTORU

Bert Seefeldt (44) već 16 godina radi kao vođa mladih u Njemačkoj, najprije u Konferenciji, a zatim u Uniji. Sklon je održivosti gotovo od rođenja. Već u osnovnoj školi svojim školskim prijateljcama i prijateljima prodavao je po proizvodnoj cijeni bilježnice od recikliranog papira i ljubazno molio vozačice i vozače automobila i autobusa da pri dužem stajanju ugase motore. Budući da mu je kao djetetu iz zapadnog Berlina u podijeljenom gradu atomska prijetnja bila vrlo bliska, kao devetogodišnjak u okviru inicijative „Djeca pišu pisma Gorbačovu i Reagantu“ napisao je osobno pismo obojici predsjednika s molbom da okončaju utrku u naoružavanju. Iz nuklearne nesreće reaktora u Černobilu 1986. godine naučio je koliko civilno korištenje atomske energije može biti razorno.

Bert je danas u braku s Nadine. Kao ocu Emme (7) i Luisa (5), na srcu mu više od svega leži pravedna i dostojanstvena budućnost.

KAKO DOBITI NAJVIŠE OD OVOGA MATERIJALA

PRIJEDLOG 1 / MOLITVA

Što je najvažnije što možeš učiniti kada želiš krenuti putem očuvanja stvorenoga? Pozovi Boga da bude uz tebe! Zamoli Svetoga Duha da ti otvari oči za ono što moraš shvatiti i možda promijeniti u vezi s tom važnom temom. Vjerojatno ćeš se osjetiti izazvanim, možda čak i opterećenim kada budeš čitao ovaj materijal. Zato zamoli Boga da te prati i pokaže ti kakav odnos i način života On želi od tebe te što možeš poduzeti za pravednost i očuvanje stvorenoga.

Započni s molitvenim dnevnikom u kojemu ćeš postaviti konkretnе ciljeve koje želiš postići u pogledu očuvanja stvorenoga i redovito se moli dok poduzimaš potrebne korake za to. Iskorači u molitvi i vjeri kao što je opisano u poglavlju 7.

U svakom poglavlju nalazi se i *Molitva*, koja bi ti trebala pomoći da svoje misli usmjeriš na temu dana. Ta kratka molitva nakon glavnoga teksta treba te ohrabriti i pozvati da omogućiš Svetom Duhu da djeluje u tvome životu.

PRIJEDLOG 2 / PROBIJANJE LEDA I IZAZOV

Ako želiš dobiti najviše od ovoga materijala, posebnu pozornost usmjeri na dijelove *Probijanje leda* i *Izazov*. *Probijanje leda* vjerojatno će postići da tema za tebe postane stvarna. Zajedničko iskustvo skupine ovdje je još dragocjenije jer ti omogućava da sagledaš stavove drugih i učiš od njih. *Izazov* nakon glavnoga teksta ohrabrit će te da se aktiviraš. Iskoristi to, molim te! Naime, naš svijet imat će koristi samo kada prijeđemo s riječi na djela.

KAKO DOBITI NAJVIŠE OD OVOGA MATERIJALA

PRIJEDLOG 3 / PITANJA

Pitanja na kraju svakoga poglavlja mogu se iskoristiti za osobno razmišljanje ili za razmjenu misli u skupini. Vjerojatno će te potaknuti da postaviš i svoja pitanja. Kada se nalaziš u skupini, uvjek se prema drugima ponašaj s poštovanjem i ljubazno. Aktivno slušaj, a svoje stavove izrazi s poštovanjem.

PRIJEDLOG 4 / ISTRAŽI DUBLJE

Svako poglavlje završavamo dijelom *Istraži dublje*, jednim citatom i jednim završnim pitanjem.

To bi te trebalo potaknuti da i dalje razmišlaš o temi, produbiš je te usvojiš rečeno i doživljeno. Radi se o tome da se u tebi probudi želja i da stekneš naviku da svoje razmišljanje stalno obnavljaš s Božjom pomoći (vidi Rimljanima 12,2; 1. Solunjanima 5,21). U konačnici, tvoje misli oblikuju tvoje djelovanje.

U tom dijelu možeš zapisati svoje završne misli i zaključke za to poglavlje, praktično planirati sljedeće korake, kao i konkretne molitvene zahtjeve.

„Što se više udubimo u problematiku klime, postaje jasnije da se ova nezapamćena civilizacijska kriza može obuzdati samo povezivanjem vjere i pametи.“

Hans Joachim Schellnhuber¹

Biblijski tekst

POSTANAK 1 | 2

PROBIJANJE LEDA

SLAŽEŠ LI SE ILI NE, PITANJE JE SAD.¹ Što misliš o svijetu? Prepostavljam da se u tvom umu odmah javlju određene slike i raspoloženja. Sljedeće rečenice trebaju te potaknuti da zauzmёš određeni stav u vezi s postavljenim pitanjem te da tako što detaljnije odgovoriš na njega.

Slažeš li se ili ne? Označi svoj stav na crtici.

„Većinu vremena na ovome svijetu osjećam se sigurno.“

NE SLAŽEM SE ————— **SLAŽEM SE**

„Ljude oko sebe doživljavam kao ljubazne i pozitivno raspoložene.“

NE SLAŽEM SE —————— SLAŽEM SE

„Optimističan sam glede smjera u kojem svijet ide.“

NE SLAŽEM SE 10 SLAŽEM SE

„Svijet bez siromaštva je moguć.“

NE SLAŽEM SE SLAŽEM SE

„Svijet bez siromaštva je biblijski.“

NE SLAŽEM SE ————— **SLAŽEM SE**

„Vjerujem da mogu promijeniti svijet.“

NE SLAŽEM SE ————— **SLAŽEM SE**

„Vjerujem da me Bog poziva da promijenim ovaj svijet.“

NE SLAŽEM SE 10 SLAŽEM SE

„Kao Crkva, imamo posebnu odgovornost za razvoj društva.“

NE SLAŽEM SE **SLAŽEM SE**

„Svijest o globalnoj odgovornosti u mojoj je crkvenoj zajednici vr

NE SLAŽEM SE ————— **SLAŽEM SE**

- ✓ Je li tvoj prvi dojam bio ispravan? Kako bi sada opisao svoj stav prema svijetu?
  - ✓ Bi li tvoji stajevi bio drugačiji prije nekoliko godina? Ako da, o čemu to ovisi?

Napomena: Ako ova aktivnost želite provesti u skupini, upute za to možete naći na sljedećoj povezici:
[bit.ly/NOP2downloads](#)

SLIKE SVIJETA

Što vidiš kada promatraš svijet? Vidiš li nešto što te oduševljava i fascinira? Vidiš li prelijepo šarene detalje? Povezanost svega? Raznolikost? Majstorska djela? Ili ti više upada u oči ono što ne valja? Što više ne funkcioniра? Uništenje? Opustošenje? Raspad koji nam prijeti? Je li Zemlja – sa svime što sadrži – za tebe stvorene kao i ti, tvoj istinski bližnji? Ili samo kulisa? Nešto što iskorištavamo za sebe, za dekoraciju ili da nam život učini što ugodnijim?

Način na koji nešto gledamo uvelike odlučuje o tome kako s time postupamo, jesmo li voljni to zaštititi i sačuvati ili to jednostavno ignoriramo, možda čak otpisujemo ili zloupotrebljavamo.

Važan trenutak u povijesti naše globalne slike o Zemlji mogao bi biti let Apollo 8 1968. godine. Apollo 8 poslan je u svemir da snimi fotografije Mjeseca pomoću kojih se trebalo pripremiti prvo slijetanje na Mjesec. Ali pravu slavu doživjela je jedna slučajna fotografija: fotografija Zemlje koju je posada snimila kada je ponovno obišla Mjesec. Ta fotografija kasnije je postala poznata pod imenom „Earth Rise“ („Izlazak Zemlje“) i pokazuje naš plavi planet okružen potpunom i beskonačnom tamom svemira. Ustvari, ništa novo, no mnogim ljudima odjednom je predviđala da imamo samo ovaj *jedan* planet. Ta je fotografija do danas ostala jedna od najutjecajnijih fotografija okoliša koja je ikada snimljena.²

*„Svijet nije
više raj, ali
ostaje omiljeno
stvorenje.“*

BIBLIJSKA SLIKA SVIJETA I ZADAĆA

Prema Bibliji, Zemlju je stvorio Bog. Kada čitam izvješće o stvaranju (Postanak 1 i 2), upoznajem Stvoritelja koji stvara prekrasan planet s mnogo ljubavi za detalje i koji je na kraju i sam nevjerojatno zadivljen svojim radom: „I vidje Bog sve što je učinio, i bijaše veoma dobro.“ (Postanak 1,31) No ovaj stvoritelj ne dizajnira samo planet; on čak od zemaljskog praha stvara (hebr. *adama*) biće koje mu je slično, čovjeka (hebr. *adam*) (Postanak 1,27), koji čak smije sudjelovati u konačnom uređenju planeta. On, naime, smije davati imena drugim stvorenjima (Postanak 2,19.20). Opis radnoga mesta koje to stvorenje dobiva vrlo je jednostavan i stoga za mene još dojmljiviji: čovjek treba biti ploden i množiti se te preuzeti odgovornost za planet (Postanak 1,28; 2,15).

Nažalost, ova idilična slika ubrzo se narušava kada dvoje ljudi kuša zabranjen plod i time očito ozbiljno poremeti cijeli zemaljski sustav. Dobroćudno stvaranje pretvara se u stvarnost razdora i nastupaju krivnja, bol, diskriminacija, muka i smrt (usporedi Postanak 3,7-24).

"Ovu Zemlju sa svim njezinim stvorenjima stvorio je Bog."

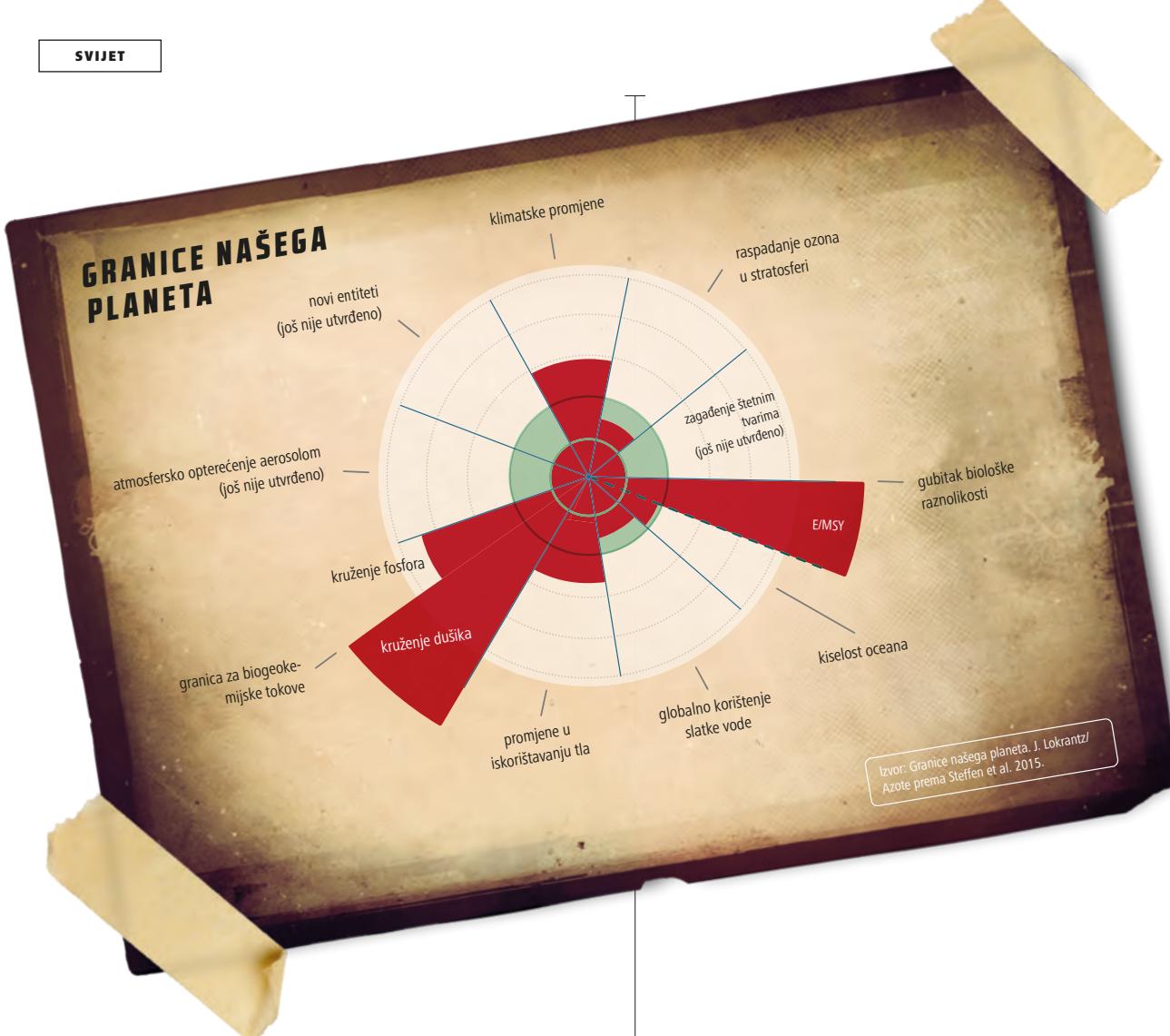
Svijet nije više raj, ali ostaje omiljeno stvorenje. Naime, nigdje u Bibliji ne nalazim da je stvorenje prestalo biti stvorenje ili da je čovjek oslobođen svoje odgovornosti za stvoreno. Nijedna izjava u Bibliji ne ukazuje na to da bi se Bog na bilo koji način udaljio od svoga stvorenja.

Međutim, ono što u Bibliji nalazim je sljedeće:

- ✓ Bog još uvijek polaže pravo na ovaj svijet; sve stvoreno, uključujući životinje, pripada Njemu (Ponovljeni zakon 10,14; Psalm 50,10.11; Psalm 24,1);
- ✓ Boga još uvijek možemo upoznati preko stvorenja (usporedi Psalm 19,2-4, Rimljanim 1,20). Isus je također volio koristiti slike iz prirode za svoje usporedbe (npr. sjeme, životinje, biljke, kruh i vino);

- ✓ Bog se još uvijek brine za svoja stvorenja; ne samo za čovjeka, nego isto tako vrlo jasno za životinje i zemlju (usporedi Brojevi 25,2-7, Psalm 36,7; Psalm 65,10; Psalm 147,8.9); također je stalno iznova obnavlja (Psalm 104,30);
- ✓ Bogu očito nije stalo samo do spasenja ljudi, nego svega stvorenja (usporedi Rimljanim 8,20.21; Kološanima 1,15-20); to je perspektiva koja se slaže i s izvješćem o potopu, gdje Bog svoj savez ne sklapa samo s čovjekom, nego vrlo jasno i sa svim živim stvorenjima na Zemlji (Postanak 9,1-7).

Kao što ćemo još vidjeti, ima mnogo razloga zbog kojih se trebamo zalagati za održivost i očuvanje ove Zemlje i svih stvorenja, no očuvanje stvorenoga također je i jasna biblijska zadaća. Ovu Zemlju sa svim njezinim stvorenjima stvorio je Bog. Ona pripada Njemu, a ne nama. Iako se On još uvijek brine za nju i obnavlja je, On poziva nas, ljude, da za nju preuzmemo odgovornost. To je zadaća koja nam je povjerena u Edenskom vrtu i koje vjerojatno nećemo biti razriješeni ni na Novoj zemlji.

ŠTO MI ČINIMO?

Mi ljudi trenutno nastojimo ovaj planet temeljito oštetiti. Zato neki znanstvenici i govore da živimo u takozvanom antropocenu. Time žele reći da je čovjek u aktualnom dobu postao planetarna sila koja u velikoj mjeri mijenja cijelokupni zemaljski sustav.³ Naš način života doveo je do npr. ekstremno prekoračenih vrijednosti ugljičnog dioksida i metana u atmosferi i morima, kao i dušika i fosfora u tlu. Led se na polovima topi mnogo brže nego što smo slutili. U manje od sto godina skupili smo dovoljno plastičnog otpada da bismo njime mogli pokriti cijelu Zemlju, a uz to se stostruko povećalo izumiranje biljnih i životinjskih vrsta.⁴ Ne možemo se više zavaravati: ljudi mijenjaju ekosustav. Nažalost, ne na bolje.

U vijestima trenutno čitamo o klimatskim promjenama i njihovim dramatičnim posljedicama, o ekstremnim vremenskim uvjetima kao što su toplinski valovi, jakе kiše i uragani, razorni šumski požari i iznenađujuće brzo topljenje polarnog leda. No, kao čo-vječanstvo, uskoro ćemo prijeći i druge granice našega planeta.

Dobar pregled daje model planetarnih granica koji je 2009. godine objavilo 30 međunarodnih znanstvenica i znanstvenika pod vodstvom Johana Rickstroma u stručnom članku pod naslovom „A Safe Operating Space for Humanity“ koji je ažuriran 2015. godine. U tom modelu postavljene su granice opterećenosti (zeleno područje) za devet glavnih prirodnih sustava i procesa, koje mi ljudi ne bismo smjeli prekoračiti ako želimo da Zemlja i dalje za nas bude siguran životni prostor.⁵ Nalazi jasno pokazuju da smo već na trima područjima prekoračili naš siguran prostor djelovanja, a da se na drugima nalazimo na granici.

U toj drami mi nismo samo žrtve, nego i akteri! Naš način života dovodi ovaj planet na rub izdržljivosti. To nam iz godine u godinu otkriva takozvani Dan preopterećenosti Zemlje. To je dan kada potrošimo sve resurse koje Zemlja može proizvesti u jednoj godini. Taj dan u 2021. godini dostigli smo već 29. srpnja. Drugim riječima, kao svjetska društvena zajednica ustvari trošimo 174 % Zemljinih resursa! Tendencija je u porastu. No imamo samo ovaj jedan planet.

UKRATKO

Iako uočavamo i osjećamo pukotine u stvorenome, ova je Zemlja sa svim svojim stvorenjima još uvijek Božje stvorenje za koje se On brine, do kojeg Mu je stalo, koje pripada Njemu i na kojem još uvijek možemo upoznati Boga. Bog nas od početka poziva da budemo odgovorni vrtlari i upravitelji Njegova stvorenja. To je zadaća koje nikada nećemo biti oslobođeni.

Znanost i vijesti jasno nam govore da zbog vlastita boljstika preko njere iscrpljujemo stvorenje i blizu smo toga da ga nepovratno oštetimo.

Dakle, krajnje je vrijeme da se mi koji na ovaj svijet gledamo kao na Božje stvorenje za nj i založimo. Iz strahopoštovanja i uvažavanja Stvoritelja i svega stvorenoga, zbog brige za buduće generacije i jer želimo biti vjerni vrtlari i upravitelji.

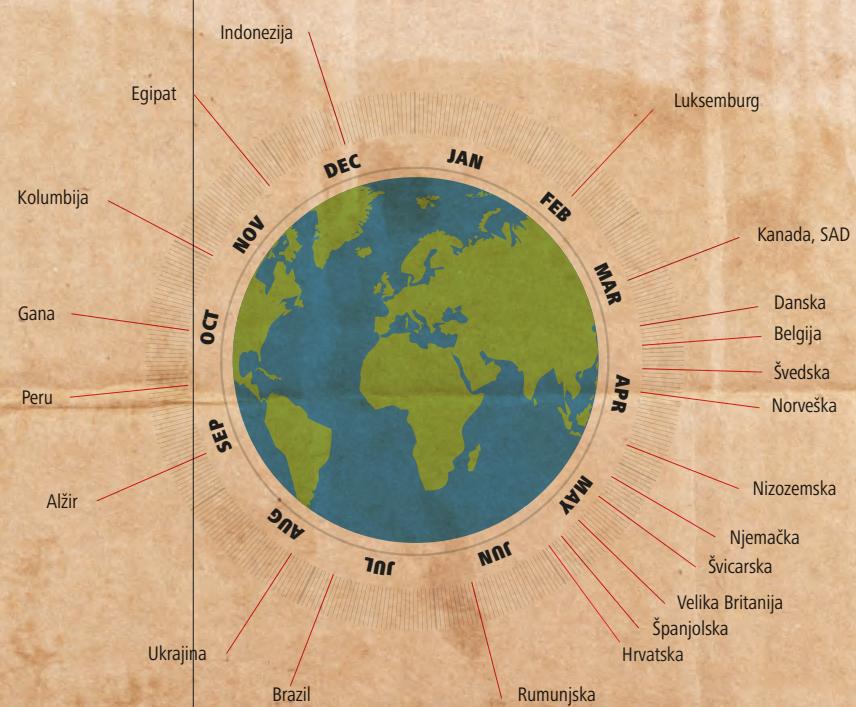
"Dakle, krajnje je vrijeme da se mi koji na ovaj svijet gledamo kao na Božje stvorenje za nj i založimo."

MOLITVA

Dragi Bože, ovaj svijet pripada tebi. On jest i ostaje tvoje prekrasno stvorenje za koje se brineš. Pomozi mi da budem dobar vrtlar i upravitelj.

SVJETSKI DAN PREOPTEREĆENOSTI ZEMLJE 2021.

Uz Svjetski dan preopterećenosti Zemlje, svake godine izračunava se i Nacionalni dan preopterećenosti. Sve europske zemlje dosegnu taj dan znatno ranije. Na primjer, u 2021. godini Hrvatska je dosegnula taj dan 29. svibnja. Na www.overshootday.org/newsroom/country-overshoot-days/ naći ćeš podatke za više od 130 zemalja svijeta.

PITANJA

"Jahve, Bog, uzme čovjeka i postavi ga u Edenski vrt, da ga obrađuje i čuva."

(Postanak 2,15)

1. **Na koji način susrećeš Boga u onome što je stvorio?**
2. **Mi smo od stvaranja pozvani da obrađujemo i čuvamo ovaj svijet. Kako se taj božanski poziv odražava u tvome načinu života?**
3. **Koji su ljudi i iskustva najviše oblikovali tvoj odnos prema svijetu?**
4. **Što te motivira ili možda sprječava da se aktivno zalažeš za očuvanje Zemlje?**

IZAZOV

IZAZOV 1: TVOJ EKOLOŠKI OTISAK

Znaš li kakve otiske ostavljaš u okolišu? Kako bi saznao, jednostavno izračunaj svoj osobni ekološki otisak. On će ti otkriti koliko bismo zemaljskih kugli trebali imati kada bi svaki čovjek na ovom planetu živio, putovao, jeo i konzumirao poput tebe.

Global Footprint Network pruža informacije o konceptu ekološkog otiska i nudi ti mogućnost da ga za tebe izračuna online: www.footprintcalculator.org

Datum provedenog izazova:

IZAZOV 2: PRITISNUTI PRAVU TIPKU

Osnovna načela održivog načina života su učinkovitost, dosljednost i dostatnost.

Učinkovitost znači *bolje* proizvoditi ili trošiti. Dakle, trošiti iste stvari, samo s manje utrošenih resursa ili CO₂.

Dosljednost znači *drugačije* proizvoditi ili trošiti. S obnovljivim vrstama energije ili recikliranim materijalima.

Dostatnost znači *manje* proizvoditi ili trošiti. Dakle, dijeliti, zajednički koristiti, razmijeniti, dati i odreći se.

Pronađi nešto u svojoj svakidašnjici što možeš učiniti ili kupovati bolje ili drugačije glede održivosti. Možda možeš naći nešto što možeš podijeliti s drugima, koristiti ili razmijeniti ili čega se u budućnosti možeš čak i odreći.

Datum provedenog izazova:

ISTRAŽI DUBLJE

ISUS – IZVOR I CILJ, ODRŽAVATELJ I SPASITELJ SVEGA STVORENOGA

„On je savršena slika Boga nevidljivoga, prvorodenac svakoga stvorenja, jer je u Njemu sve stvoreno – sve na nebu i na zemlji; vidljivo i nevidljivo, bilo prijestolja, bilo gospodstva, bilo poglavarstva, bilo vlasti; sve je stvoreno po njemu i za njega. On je prije svega, i sve se u njemu drži u redu. On je i Glava Tijela, crkve: on je početak, prvorodenac od mrtvih, da u svemu bude prvi, jer Bog odluči u njemu nastaniti svu puninu, i po njemu pomiriti za nj sve što je na zemlji ili na nebu, uspostavljajući mir krvlju njegova križa.“ (Kološanima 1,15-20; kurziv dodan)

Mijenja li ova perspektiva tvoj odnos prema planetu i ostalim stvorenjima? Ako da, kako?

PRA- VED- NOST

Biblijski tekstovi

MIHEJ 6,8; JEREMIJA 22,13-16

PROBIJANJE LEDA

OSJEĆAJ PRAVDE. Pravednost je širok pojam. Svatko od nas pristupa mu drugačije, ovisno o vlastitoj prošlosti i na temelju različitih iskustava. Možeš li riječima ili slikama izraziti što podrazumijevaš pod pojmom pravednosti?

L

NAPOMENA:

Da bi pronašao put do osobnog osjećaja pravde, sjeti se situacija u svome životu u kojima se tebi osobno dogodila nepravda. Dakle, situacija u kojima si čeznuo za pravdom. Naime, često se osobito jasno pokaže da nam je nešto doista vrijedno kada nam se to uskrati. Reći ću to riječima njemačkog komičara Sebastiana Pufpaffa: „To je tako s nepravdom: osjetiš je tek kada ti se dogodi.“¹

Ova vježba osobito je poučna kada je provodiš u skupini. Zajedno možete analizirati situacije i pritom shvatiti kako ljudi različito doživljavaju pravdu.

Napomena: Ako želiš ovu aktivnost provesti u skupini, dodatni materijali na tu temu nalaze se na sljedećoj poveznici:

bit.ly/WOP22downloads

*„Zahvaljujući
vjerovanju sola
gratia, znam da
me Bog prihvata
takva kakav
jesam.“*

SOLA GRATIA

Donio je odluku. Htio je studirati pravo. No jedno iskustvo na rubu života i smrti potaknulo ga je da ode u samostan. Tako je započeo studirati teologiju. Godinama kasnije čak je i doktorirao. Međutim, iznova i iznova proganjala su ga ista pitanja: Kako mogu opstati pred Bogom? Kako dobivam *oprost*? Kako Bog može biti milostiv prema *meni*?

Nakon mnogo proučavanja Biblije doživio je svoj *aha!* trenutak kada je u Poslanici Rimljanim pročitao sljedeće riječi:

„Uistinu, ja se ne stidim evanđelja, jer je ono sila Božja za spasenje svakomu vjerniku, kako, u prvom redu, Židovu tako Grku. Jer u njemu se očituje pravednost Božja, iz vjere u vjeru, kao što stoji pisano: ‘Pravednik će živjeti od vjere.’“ (Rimljanim 1,16.17)

Za Martina Luthera ti su redci otvorili jedan posve novi svijet.² Ono čemu su ga poučavali svih prijašnjih godina – da čovjek može opstati pred Bogom samo dobrim djelima, zagovorima svetaca i određenim crkvenim ritualima – spalo je poput ljski s očiju i mogao je jasno vidjeti: **mi ljudi ne možemo zaraditi**

spasenje; možemo ga dobiti samo od Boga. I to *sola gratia* – samo po milosti. Da bismo to prihvatali i usadili u srce, potrebno je povjerenje u Boga, odnosno vjera. Zato će pravednik živjeti od vjere.

Ta je spoznaja temelj reformacije i blistavi trenutak crkvene povijesti. Bio bi velik blagoslov kada bismo po tome živjeli.³

Samo zahvaljujući vjerovanju *sola gratia*, znam da me Bog prihvata takva kakav jesam. Mogu se iskreno suočiti sa svojim pogreškama i neuspjesima i ne trebam ništa skrivati. *Sola gratia* čuva me da sebi ne stvaram previše pritiska i štiti me od privida da dobrom djelima mogu osvojiti bodove kod Boga. Moram se jednostavno uzdati u Boga.

"Objavljeno ti je,
čovječe, što je dobro,
što Jahve traži od
Tebe: samo činiti
pravicu (*mishpat*),
milosrđe ljubiti i
smjerno sa svojim
Bogom hoditi."

PRAVDA

Također je važno da shvatimo da Biblija ne govori samo o tome kako će *ja* doći na Nebo. (Uostalom, to pitanje predstavlja određeni stupanj individualizma, što je pismima Biblije očito bilo potpuno strano.)

Biblija se uvelike bavi sljedećim pitanjem: Kako stvoriti komadić Neba na Zemlji?

Ako pogledamo u izdanje *Poverty and Justice Bible*⁴ (dostupno na Amazonu, op. prev.), postaje nam jasno koliko je to pitanje od središnjeg značaja u Bibliji. Naime, u njoj je označeno više od 2000 redaka u kojima se govori o siromaštву i pravdi.

Dva istaknuta pojma koja u Starom zavjetu opisuju pravdu hebrejske su riječi *mishpat* i *tzedaqah*.

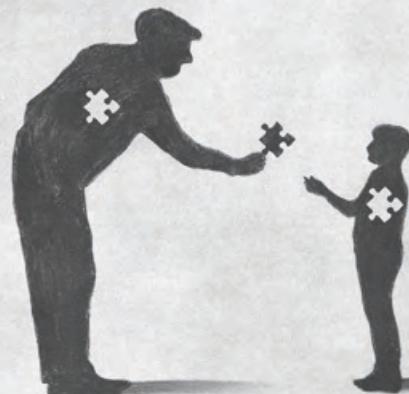
MISHPAT

Mishpat se javlja u različitim oblicima više od 200 puta u Starom zavjetu i opisuje *ispravljanje* pravde, odnosno zalaganje za žrtvu nepravde.

Sam Bog zalaže se za *mishpat*: On „daje pravdu (*mishpat*) siroti i udovici; ljubi pridošlicu, daje mu hranu i odjeću“ (Ponovljeni zakon 10,18). Bog daje pravdu (*mishpat*) onima koji trpe nasilje i hrani gladne (usporedi Psalm 146,7-9).

Bog zahtijeva od svojih sljedbenika da se zalažu za *mishpat*: „Vršite sud pravedno (*mishpat*) i iskazujte jedan drugome ljubav i milosrđe! Ne pritiskujte udovice i sirota, stranaca i siromaha i ne mislite ništa zlo jedan drugome u srcu svom!“ (Zaharija 7,9.10 – Šarić; usporedi i Jeremija 22,3) Prorok Mihej na kraju prekrasno sažima Božja očekivanja: „Objavljeno ti je, čovječe, što je dobro, što Jahve traži od tebe: samo činiti pravicu (*mishpat*), milosrđe ljubiti i smjerno sa svojim Bogom hoditi.“ (Mihej 6,8)

Bog se zalagao za siromašne⁵, i to u tolikoj mjeri da je nazvan „Otar sirota“ i „branitelj udovica“ (Psalm 68,6). No *mishpat* nije samo Božji posao, nego to traži i od svojih sljedbenika. Osobito za ljudе najskromnijeg ekonomskog i socijalnog statusa.

TZEDAQAH

Druga hebrejska riječ, *tzedaqah*, opisuje izvornu pravdu, odnosno „ponašanje koje bi na svijetu prevladalo kada bi ispravljajuća pravda (*mishpat*) postala suvišna, jer bi svatko sa svojim bližnjima živio u dobrom odnosima“.⁶ *Tzedaqah* je božanski ideal prema kojemu se trebaju ravnati pojedinci, kao i cijeli narodi.⁷ Tako u Izrekama 14,34 čitamo: „Pravednost uzvisuje narod, a grijeh je sramota pucima.“

VJEŽBATI PRAVDU

Kao kod pojma *mishpat*, i kod pojma *tzedaqah* često se radi o solidarnosti sa siromašnima i potlačenima.⁸ Prevoditelji Biblije običavaju taj izraz prevoditi kao *milosrđe* i *milost*.⁹

Tzedaqah je također božanski ideal koji trebamo usvojiti. Poruka proroka Jeremije kralju Jojakimu i danas zvuči vrlo dojmljivo i aktualno:

„Jao onom koji kuću gradi nepravedno, i gornje odaje diže bez prava; koji bližnjega tjera na tlaku i plaću mu ne isplaćuje; koji kaže: 'Sagradit ću sebi kuću prostranu i prozračne gornje odaje!' koji probija prozore, oblaže ih cedrovinom crveno obojenom. Jesi li zato kralj što se cedrom razmećeš? Nije li ti i otac jeo i pio, ali je činio pravo i pravicu, i zato mu bješe dobro. Branio je pravo siromaha i jadnika, i zato mu bješe dobro. Zar ne znači to mene poznavati? – riječ je Jahvina.“ (Jeremija 22,13-16)

Ako se želimo ravnati prema biblijskom razumijevanju pravde, vrlo je važno da se držimo svega o čemu smo dosad govorili: *sola gratia*, *mishpat* i *tzedaqah*.

Mishpat i *tzedaqah* podsjećaju me na to koliko Bogu pravda leži na srcu. On vidi i čuje nevolju i vapaj potlačenih i izrabljivanih. On se zalaže za pravicu siromašnih i bespomoćnih. A mi, kao Njegovi sljedbenici, pozvani smo činiti isto. *Sola gratia* govori nam da smo svi isti. Svi u istoj mjeri primamo Božju milost. Svi smo pred Bogom jednako vrijedni i stoga se prema svima treba pravedno postupati.

Zbog toga naš angažman za socijalnu pravdu nije opcija na našoj *To-do* listi, nego važan izraz našega odnosa s Bogom. Njegovi učenici i primatelja Njegove milosti.

„Zbog Toga naš angažman za socijalnu pravdu nije opcija na našoj *To-do* listi, nego **važan izraz našega odnosa s Bogom** kao **Njegovih učenika** i **primatelja Njegove milosti.**“

„Ako i ne pripadamo među najbogatije, moramo priznati da pripadamo među imućnije na ovom planetu.“

IZNIMNO NEPRAVEDAN SVIJET

Kada promatramo svijet, otkrivamo pozitivne pomake¹⁰:

- ✓ Prosječni životni vijek od 1950. godine porastao je s 48 na 71 godinu.
- ✓ Od 1990. godine prepolovio se broj ljudi koji žive u ekstremnom siromaštvu, odnosno s manje od 1,90 američkih dolara dnevno.
- ✓ Smrtnost djece upola se smanjila.
- ✓ Više od dvije milijarde ljudi prvi put ima pristup pitkoj vodi i sanitarnom čvoru.

No naš prosperitet ima i mnogo nedostataka:

- ✓ Svaki deveti čovjek na svijetu nema dovoljno hrane.
- ✓ Oko dvije milijarde ljudi živi s manje od tri dolara dnevno.
- ✓ Jedan posto najbogatijih na svijetu raspolagao je već 2015. godine s većim bogatstvom nego ostalih 99 % čovječanstva.
- ✓ Trenutno površini od oko 40 % poljoprivrednog zemljišta prijeti erozija.
- ✓ Predviđa se da će 2025. godine dvoje od troje ljudi širom svijeta živjeti u područjima kojima nedostaje voda.
- ✓ U industrializiranim područjima svaki je drugi stanovnik visokoobrazovan. U zemljama s malim mogućnostima razvoja svaki šesti stanovnik ne doživi ni 20. godinu, a tek svaki 33. postigne visoko obrazovanje.¹¹

✓ Zaključak Izvješća o razvoju Ujedinjenih naroda 2019. godine glasi: „U svakoj zemlji mnogo ljudi ima malo izgleda za bolju budućnost. Bez nade, cilja i dostojanstva stoje na rubu društva i promatraju kako drugi postižu sve veći prosperitet. Mnogi širom svijeta uspjeli su se oslobođiti ekstremnog siromaštva, ali još više ima onih koji nemaju ni mogućnosti ni resursa stvoriti sebi život.“¹²

Ako i ne pripadamo među najbogatije, moramo priznati da pripadamo među imućnije na ovom planetu. Kako bismo si u industrializiranom svijetu inače mogli priuštiti potrošiti zalihe za tri Zemlje? Nekoć je Bog poslao proroka kralju Jojakimu s jasnom porukom: „Činite pravo (*mishpat*) i pravicu (*tzedaqah*)!“ (Jeremija 22,3) Ne misliš li da smo sada mi na potezu?

MOLITVA

Dragi Bože, po milosti me prihvaćaš takva kakav jesam. I ja bih volio svojim bližnjima pokazati isto milosrđe koje sam iskusio od tebe. Pomozi mi, molim te, da čujem vapaj potlačenih i izrabljivanih i pokaži mi gdje se i kako mogu založiti za pravednost na ovome svijetu.

PITANJA

„Objavljeni ti je, čovječe, što je dobro, što Jahve traži od tebe: samo činiti pravdu, milosrđe ljubiti i smjerno sa svojim Bogom hoditi.“ (Mihej 6,8)

1. Zašto nam često teško pada jednostavno prihvati da smo spašeni samo milošću (*sola gratia*)? Što *sola gratia* znači za tebe osobno?
2. U današnjem poglavlju citirani su redci iz Jeremije 22,13-16, što pokazuje da su još uvijek aktualni. Slažeš li se s tim? Na što te ti redci podsjećaju?
3. *Mishpat i tzedaqah* leže Bogu na srcu i zadaća su Njegovih sljedbenika. Kako pokazuješ *mishpat i tzedaqah* u svome životu? Postoje li stvari koje bi ti pomogle da ih više uključiš u svoj život?
4. Zašto bi se trebao zauzeti za *mishpat i tzedaqah* ako si spašen milošću?

IZAZOV

SUOSJEĆANJE ZA NAJSIROMAŠNIJE

Potpuno siromaštvo znači da čovjek u materijalnom smislu nije u mogućnosti zadovoljiti svoje osnovne potrebe. Svjetska banka definira osobu kao ekstremno siromašnu ako joj je dnevno na raspolaganju manje od 1,90 američkih dolara. To je oko 1,68 eura (stanje na kraju studenoga 2021. godine). Taj iznos predstavlja financijski minimum koji čovjek treba da bi preživio.¹³

Ujedinjeni narodi procijenili su da je u 2020. godini širom svijeta gladovalo između 720 i 811 milijuna ljudi (prosječno 768 milijuna) od ukupno 7,7 milijarde ljudi. Dakle, otprilike svaki deseti čovjek.¹⁴

Uz to što nemaju dovoljno hrane, ti ljudi često si ne mogu priuštiti ni lijekove, a uskraćeni su im i obrazovanje i stambeni prostor.¹⁵

Da bi osjetio kako je biti siromašan, izazivamo te da proživiš jedan, tri ili možda tjedan dana ispod službene granice siromaštva od 1,90 dolara (odnosno 1,68 eura) dnevno. Živjeti s tim iznosom za nas je gotovo nemoguće, no možemo otkriti kako to izgleda ako je dnevno za hranu na raspolaganju samo 1,90 dolara.¹⁶

Dva savjeta:

- / U svrhu razmjene iskustava bilo bi bolje kada biste taj izazov proveli u skupini.
- / Svakako pazi da u tom izazovu ne trpi tvoje zdravljie!

Datum provedenog izazova:

ISTRAŽI DUBLJE

ISUS I SIROMAŠNI

„U Salomonovim Izrekama Bog se simbolično poistovjećuje sa siromašnima (Izreke 19,17; 14,31). Isusovim utjelovljenjem i smrću Bog se doslovno poistovjetio sa siromašnima i marginaliziranim. Isus se rodio u jaslicama. Kada su Ga roditelji donijeli u hram na blagoslov, prinijeli su žrtvu (dva goluba, Luka 2,24; Levitski zakonik 12,8) koja je bila propisana za naјsiromašniji sloj društva. Živio je među siromašnima i marginaliziranim koji su bili privučeni k Njemu, dok su se bogati i ugledni osjećali odbačenima. Sliku života kakvim je živio dobivamo kada kaže: „Lisice imaju lame i ptice nebeske gnijezda, a Sin Čovječji nema gdje nasloniti glavu.“ (Luka 9,58) Na kraju života ujahao je u Jeruzalem na posuđenom magarcu, posljednju večer proveo je u unajmljenom prostoru, a kada je umro, položili su Ga u posuđeni grob. Pri razapinjanju vojnici su bacali kocku za jedino vrijedno što je imao, odjeću, jer su Mu na križu oduzeli sve. Umro je gol i bez ičega. Posjedovao je malo vrijednoga u očima svijeta, i to malo su Mu oduzeli.“¹⁷

Isus se izjednačio sa siromašnima. Što to znači za tvoj život učeništva (način na koji živiš kao Isusov učenik)?

LJUBAV

Biblijski tekstovi

LUKA 10,25-37; IZAIJA 1,11-17

PROBIJANJE LEDA

(NE)PRAVEDAN SVIJET.¹ Znaš li kako su raspoređeni resursi na našem planetu? Na kojem kontinentu živi najviše ljudi? Gdje su ljudi siromašniji, a gdje bogatiji? Gdje je ekološki otisak osobito velik? Slaže li se tvoj pogled na stvari sa statistikom? Otkrij!

1. Unesi svoje procjene u tablicu.
2. Usporedi tvoje procjene sa statističkim brojkama iz 2018. godine, koje možeš pronaći u Mapi s materijalima.
3. Razmisli o sljedećem:
  - a. Gdje tvoja procjena najviše odstupa od stvarne raspodjele? Imaš li možda ideju zašto si toliko promašio?
  - b. Ima li neravnoteže između raspodjele naseljenosti i prihoda i iskorištavanja okoliša? Jesi li prepoznao te veze?
  - c. Ako podijeliš dohodak i iskorištavanje okoliša s odgovarajućom naseljenošću, dobivaš vrijednost po glavi stanovnika. Kako to mijenja tvoju perspektivu?

	Svjetsko stanovništvo	Dohodak (BDP)	Iskorištavanje okoliša (ekološki otisak)			
	u milijunima	u %	u milijardama dolara	u %	u milijardama gha*	u %
Europa i Rusija						
Sjeverna Amerika						
Srednja i Južna Amerika						
Azija						
Afrika						
Oceanija						
Ukupno	100		100		100	

* Ekološki otisak (engl. *The global hectare – gha*) mjeri koliko ljudska potrošnja optereće biosferu. Mjeri se standardnom jedinicom globalnog hektra (gha) (www.footprintnetwork.org).

NAPOMENA: Ako provodiš ovu aktivnost u skupini, možeš je učiniti zanimljivijom tako što ćeš svakoj skupini dati 30 pločica iste boje (što ukupno iznosi 100 %) za svaku od tri kategorije. Svaka bi se skupina tada trebala dogovoriti o tome kako rasporediti pločice među kontinentima.

*Napomena: Ako želiš ovu aktivnost provesti u skupini, dodatni materijali na tu temu nalaze se u Mapi s materijalima:
bit.ly/WOP22downloads*

„Postoji gotovo nepobitani zakon na svome svijetu da kada nesto jeftino kupimo, netko drugi snosi troškove.“

KAKAV PREDIVAN SVIJET

Živimo u globaliziranom svijetu. Jedemo indijsku, kinesku, talijsku i meksičku hranu. Putujemo u daleke zemlje. Chatamo s prijateljima po cijelom globusu; ponekad toliko intenzivno da nam se te osobe čine bliže nego ljudi u vlastitoj ulici. U vijestima stalno nailazimo na fotografije i izvještaje iz dalekih krajeva. Ponekad tamošnji sukobi ili katastrofe utječu čak i na naš svakodnevnicu. Naposljetku, zahvaljujući internetu, rastemo kao svjetska zajednica. Državne granice gotovo da i nemaju uloge. Postali smo svjetski stanovnici, prije svega globalni kupci. Naš supermarket je svijet. Kupujemo tehniku iz Azije, čokoladu iz Obale Bjelokosti,

TIPIČAN DNEVNI RASPORED JEDNE RADNICE U SEKTORU ČAJA U ASSAMU

04:00-04:30	ustajanje i pospremanje kuće i vrta (ponekad nošenje vode)
05:00-06:00	pripremanje jela za taj dan
06:00 -07:00	spremanje i odlazak na posao, pri čemu put na posao može biti dug do 9 kilometara
08:00-16:00	rad na polju (pri čemu se izgubi cijela dnevna zarada ako se zakašni samo 15 minuta)
16:00-17:00	vaganje ubranog lišća (ako upravitelj dođe na vrijeme; ako ne, bit će znatno kasnije); ponekad skupljanje drva za doma
17:00-20:00	dolazak kući, osvježavanje i pripremanje večere
20:00-21:00	večera
22:00	odlazak na spavanje

Izvor: www.oxfam.de/system/files/schwarzer-tee-weisse-weste-asstam.pdf

kavu iz Južne Amerike, grožđe iz Južne Afrike, jabuke iz Novog Zelanda, igračke iz Kine, avokado iz Perua, odjeću iz Bangladeša, govedinu iz Brazila i ruže iz Afrike. Naviknuli smo se na tu izrazito raznoliku paletu proizvoda i često nismo svjesni koliko kilometara prevale proizvodi koje kupujemo. Naviknuli smo se na, u pravilu, brzu isporuku. I većinom iznenadjujuće povoljnu. No kako to da se još nikada niste upitali kako čokoladu s kakaom iz Obale Bjelokosti možemo kupiti u supermarketu za manje od jednoga eura? Ili majicu od indijskog pamuka proizvedenu u Bangladešu već za 3 eura?

„Naš supermarket je svijet.“

TAMNA STRANA

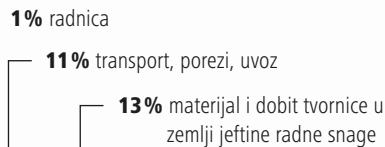
Nažalost, ono što nam se čini tako bajno ima i tamnu stranu. Postoji gotovo nepobitan zakon na ovome svijetu da kada nešto jeftino kupimo, netko drugi snosi troškove.

Na primjer, u proizvodnji čokolade na plantažama kakaovca u Zapadnoj Africi trenutno radi dva milijuna djece u izrabiljivačkim uvjetima. Moraju obavljati težak fizički posao i nisu zaštićeni od otrovnih pesticida. Proizvođači čokolade kao što su Ferrero, Nestle, Mars i Mondelez očito i dalje besramno profitiraju od izrabljivanja te djece, iako su prije gotovo 20 godina obećali da će smanjiti dječji rad na plantažama.²

Ili u proizvodnji crnog čaja: u supermarketu (barem u Njemačkoj) jedan paket brendiranog crnog čaja s 50 vrećica stoji oko 3 eura. Prema studiji Oxfam, radnici i radnice od toga zarade samo 4 centa – iznos koji im ne osigurava ni prehranu. Ostatak dijele njemački proizvođač i supermarket (2,60 eura), trgovaci i posrednik (20 centi) i vlasnik plantaže (16 centa).³

NEPRIKLADNA PLAĆA ZA TRAPERICE

Troškovi plaće za traperice od 100 eura iznose oko 1 euro – trgovina i promidžba čine te traperice skupima.

25% ime marke, administracija
i promidžba

50% trgovina na malo, administracija
i porez na dodanu vrijednost

Izvor: Greenpeace Magazin (Hrsg.). *Textil-Fibel* 4, 2011., str. 14

„Na plantažama kakaovca u Zapadnoj Africi trenutno radi dva milijuna djece u izrabiljivačkim uvjetima.“

Slično je i u tekstilnoj industriji: proizvođači pamuka u zemljama proizvodnje u pravilu su prisiljeni svoj pamuk prodavati po ekstremno niskim cijenama proizvođačima tekstila. A u preradi tekstila, npr. u Bangladešu ili Pakistanu, ljudi moraju raditi većinom u nedefiniranom radnom vremenu, u mizernim radnim i sigurnosnim uvjetima i za izrabiljivačku plaću. U pravilu, radnica ili radnik od jednih traperica od 100 eura zaradi samo 1 euro.⁴

LJUBAV PREMA BLIŽNJIMA U GLOBARIZIRANOM SVIJETU

Dok nas proizvođači i oglašivači žele uvjeriti da njihove proizvode trebamo da bismo bili sretni, Isus je očito imao potpuno drugačiju strategiju. Kada Ga je jedan učitelj Zakona upitao za smjernice za pravi život, Isus je potvrdio da se ključ za uspješan život nalazi u sljedećim starozavjetnim redcima: „Zato ljubi Jahvu, Boga svoga, svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom snagom svojom!“ (Ponovljeni zakon 6,5; Levitski zakonik 19,18; Luka 10,27) U nastojanju da se opravda, učitelj zakona postavio je još jedno pitanje: „Tko je onda moj bližnji?“ (redak 29) Drugim riječima: „Ne misliš valjda da moram voljeti sve ljudi i pomagati im u njihovim potrebama?“ To je pitanje o kojem se očito već tada raspravljalo i koje si u globaliziranom svijetu trebamo još jednom postaviti.

Kao odgovor, Isus je ispričao događaj koji je postao poznat kao priča o milostivom Samarijanцу (Luka 10,30-35). Jednoga čovjeka su na putu iz Jeruzalema u Jerihon napali, opljačkali, brutalno prebili i ostavili polumrtvoga. Prvi ga je našao svećenik, koji je samo prošao kraj njega i nije mu pomogao. Zatim dolazi levit, jedan od suradnika u hramu koji su pomagali svećenicima. I on ignorira ranjenika. Od obojice bi se zapravo očekivalo da će se zaustaviti i pomoći. Na kraju je junak ove priče Samarijanac jer suošće, pruži prvu pomoć, odvodi ranjenoga na sigurno te se čak finansijski pobrine da žrtva opet ozdravi. A zatim Isus završava ovu usporedbu iznenađujućim pitanjem: „Koji se, po tvom mišljenju, od te trojice pokazao bližnjim onomu što je zapao među razbojnike?“ (redak 36; kurziv dodan) Fascinantno, Isus ovdje više ne pita tko je u žrtvi *vidio* svoga bližnjega, nego tko se žrtvi *pokazao* kao bližnji.

**„Ne misliš valjda
da moram voljeti sve
ljudi i pomagati im u
njihovim potrebama?“**

Ta vrlo snažna kratka priča obogatila je moje razumijevanje ljubavi prema bližnjima u sljedećim točkama:

1. *Religioznost bez ljubavi prema bližnjima je farsa.* Pri prvom čitanju netko će možda previdjeti kulturnu i religioznu snagu koju je Isus očito svjesno postavio u ovu priču. Prvo, Samarijanci su u očima pobožnih Židova bili krivovjerci i izbjegavali su ih. Drugo, ovdje upravo svećenik i levit, vjerojatno nakon svoje službe u hramu⁵, ne pokazuju milosrđe, tako da Isus ovom pričom vrlo jasno preispituje religiozni sustav koji poznaje rituale i crkvene službe, možda čak i obožavanje, ali ne potiče na milosrdno postupanje (vidi Izajja 1,11-17).
2. *Ljubav prema bližnjima također može nešto koštati.* Isus jasno naglašava da Samarijanca njegova ljubav prema bližnjima košta: svakako dvije dnevnice i spremnost na još i više (usporedi Matej 20,1-16). Ova točka kod mene je dobila na važnosti u smislu da mi potrošači svoje jeftino kupovanje često opravdavamo govoreći da si inače to ne bismo mogli priuštiti.
3. *Ljubav prema bližnjima ne može se ograničiti.* Itekako mogu razumjeti pitanje učitelja Zakona. Uz sve nevolje na ovome planetu, bilo bi praktično kada bih mogao svoju ljubav prema bližnjima nekako ograničiti, kada bih svoju ljubav prema bližnjima bio dužan pokazati samo svojoj obitelji, braći i sestrama u

"Isusov stav ovdje je jasan, beskompromisran te stoga izazovan: mi smo ljudima dužni dati ljubav koju trebaju."

crkvi ili svojim sunarodnjacima. No Isusov stav ovdje je jasan, beskompromisran te stoga izazovan: mi smo ljudima dužni dati ljubav koju trebaju. U globaliziranom svijetu to su upravo djeca koja rade na plantažama kakaovca u Zapadnoj Africi, beračica čaja u Assamu, uzgajivač pamuka u Indiji i krojačica u Bangladešu.

Zbog toga je trgovacko geslo *Glavno da je jeftino!* u suprotnosti s vrijednošću ljubavi prema bližnjima, a mi, kao kupci i potrošači, moramo naučiti preuzeti odgovornost.

MOLITVA

Dragi Bože, priznajem da sam među privilegiranim u ovome globaliziranom svijetu. Molim te, pomozi mi da osvijestim koliki sam sretnik. Pomozi mi da upotrijebim svoje obrazovanje, financije, slobodu i utjecaj da donesem pravdu izrabljivanima.

PRAKTIČNI KORACI

Neovisni certifikati

Prvi i najjednostavniji korak k odgovornoj potrošnji jest prilikom kupovine paziti na neovisne certifikate. Pritom je važno da ih razlučimo od deklaracija proizvođača. Rasprostranjeni i pouzdani su npr. sljedeći neovisni certifikati: GOTS (global-standard.org), Fair Wear Foundation (www.fairwear.org) i Fairtrade (www.fairtrade-deutschland.de). Detaljnije informacije naći ćeš u Mapi s materijalima.

Održivi proizvođači

Ma koliko neovisni certifikati bili dobri, oni imaju svoje granice. Kontrole dogovorenih standarda ne mogu se provoditi toliko često kao što bi bilo poželjno. Stoga vam savjetujemo da se ne oslanjate samo na neovisno certificiranje, nego da, ako je moguće, kupujete upravo kod proizvođača čija cijela filozofija tvrtke počiva na pravednoj trgovini i održivoj proizvodnji. Za odjeću to su npr. Stanley/Stella (www.stanleystella.com) ili Neutral (www.neutral.com).⁶ Za čokoladu, kavu i čaj može biti npr. GEPA (www.gepa.de).

Zakon o lancu opskrbe

Kako bi svi oni koji doživljavaju izrabljivanje i tlačenje doista dobili pravdu, moramo činiti daleko više od kupovanja pravednih proizvoda. Za zaštitu ljudskih prava i okoliša potreban je zakonski okvir. Potreban je zakon o lancu opskrbe koji obvezuje poduzeća da pažljivo preispituju ukupni lanac opskrbe (dakle, od sadnje biljke pamuka sve do slanja majice) glede pridržavanja ljudskih prava i okolišnih standarda te da se omogući državna kontrola. Zakon o lancu opskrbe treba omogućiti da oni kojima su oštećena ljudska prava u inozemstvu mogu dobiti odštetu od neodgovornih poduzeća pred sudom, npr. u Njemačkoj.

U srpnju 2021. godine njemački Bundestag usvojio je jedan zakon o lancu opskrbe koji je, doduše, nepotpun, ali daje nadu da je promjena moguća.⁷ Ostaje nadati se da će planirani zakon o lancu opskrbe Europske unije postati djelotvorniji instrument protiv povreda ljudskih prava i okolišnih standarda. Pokrenuti jedan takav snažan i djelotvoren zakon kojim podupiremo i promičemo nacionalne i europske inicijative mogao bi na kraju biti čak jedan od najdjelotvornijih i najdalekosežnijih oblika ljubavi prema bližnjima koju možemo ponuditi izrabljivanima i potlačenima.

U Hrvatskoj od 1. rujna 2021. godine vrijedi Zakon o zabrani nepoštenih trgovackih praksi u lancu opskrbe hranom.⁸

Mapa s materijalima
bit.ly/WOP22downloads

PITANJA

„Koji se, po Tvojim mišljenju, od Te Trojice pokazao bližnjim onomu što je zapao među razbojnike?“ Odgovori mu: „Onaj koji mu iskaza milosrđe.“ „Idi pa i ti čini tako!“ reče mu Isus.“ (Luka 10,36.37)

1. **Kada bi otišao u kupovinu s Bogom, bi li drugačije kupovao? Što bi bilo drugačije?**
2. **S kim se najviše identificiraš u priči o milosrdnom Samarijancu? Zašto? Tko su za tebe danas ljudi koji su „zapali među razbojnike“?**
3. **Ogledaj se po svojoj sobi. Koje te stvari koje posjeduješ stvarno usrećuju?**
4. **Martin Luther navodno je rekao: „Potrebna su tri obraćenja: obraćenje srca, obraćenje misli i obraćenje novčanika.“ Je li u pravu? Obrazloži svoj stav.**

IZAZOV

TEMA ZA RAZGOVOR⁹

Za ovaj izazov treba ti posebna etiketa. Pričvrstit ćeš je na vidljivo mjesto na svoju odjeću, npr. na majicu ili traperice, pomoći sigurnosne igle i konca, tako da će ti se ljudi iz tvojega kruga prijatelja i kolege, braće i sestre iz crkve ili čak stranci vjerojatno zbog nje obratiti. To je onda tvoja prilika da s njima započneš razgovor o nehumanim uvjetima u tekstilnoj proizvodnji. Da bi tematski bio spreman, u Mapi s materijalima možeš naći korisne informacije.

Kod ovoga izazova vrlo je važno da svoga sugovornika ne ostavši samo opterećene savjeti, nego da mu ukažeš na mogućnosti koje se u vezi s time mogu poduzeti tako da se, na primjer:

1. kod kupovanja tekštila pazi na ekološke naljepnice
  2. organiziraju informativne večeri na tu temu u crkvi, školi ili privatno (vezano uz to, ima dobrih dokumentaraca koji se mogu iskoristiti)
  3. nadležnom zastupničkom uredu pošalje *e-mail* s prijedlogom za promjenu u tom području.

U Mapi s materijalima naći ćeš:

1. Prijedlog naljepnice
  2. Dodatne informacije o temi
  3. Popis ekoloških naljepnica i njihove izvore
  4. Popis dobrih dokumentaraca na temu
  5. Smiernice za komunikaciju sa službenim osobama

Datum provedenog izazova:

Mapa s materijalima

bit.ly/WOP22downloads

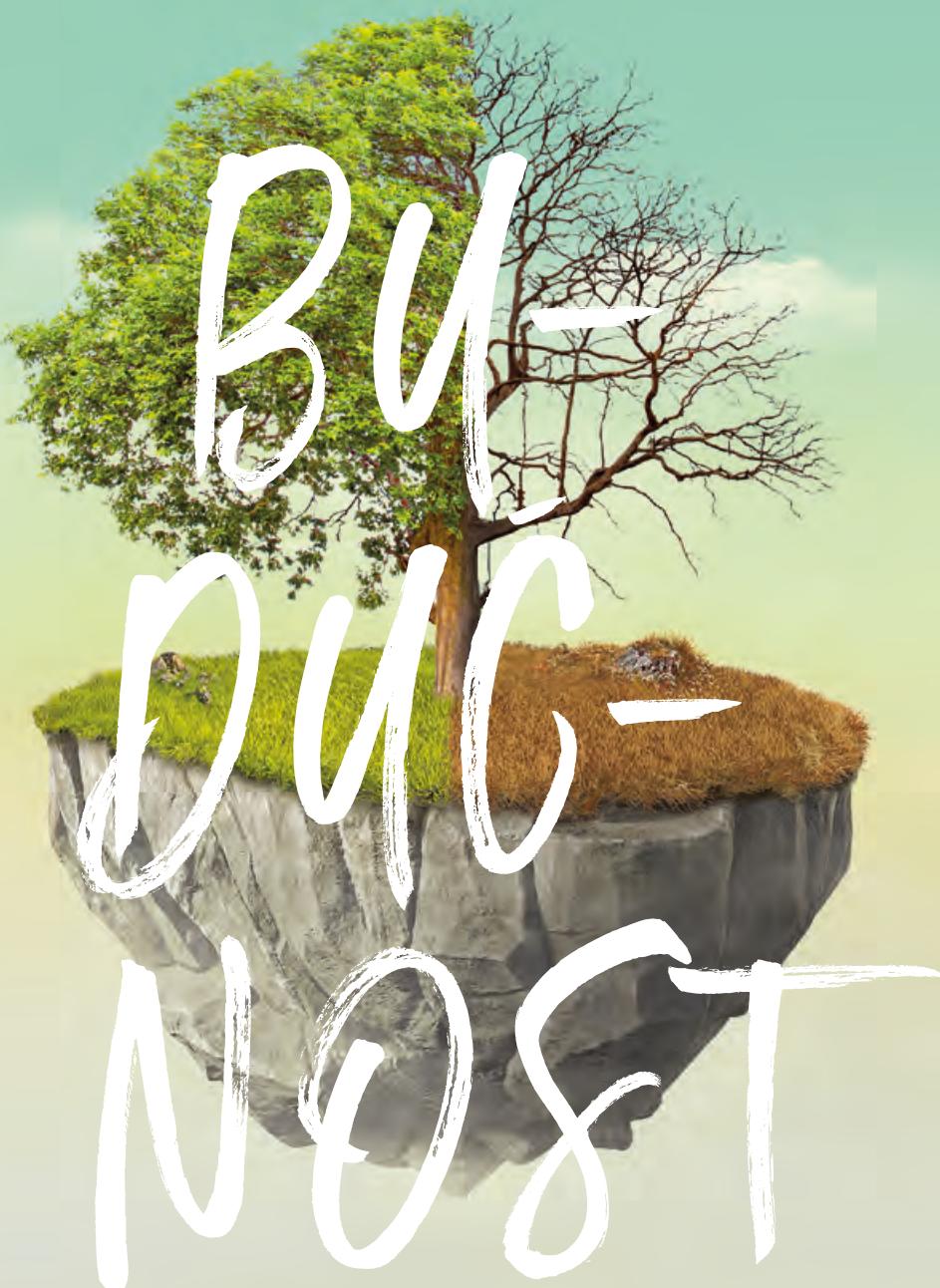

ISTRAŽI DUBLJE

LJUBAV PREMA BLIŽNJIMA I ODNOS S BOGOM

„Ovo je post koji mi je po volji, riječ je Jahve Gospoda: Kida-
ti okove nepravedne, razvezivati spone jarmene, puštati na
slobodu potlačene, slomiti sve jarmove; podijeliti kruh svoj s
gladnjima, vesti pod krov svoj beskućnike, odjenuti onog koga
vidiš gola, i ne kriti se od onog tko je tvoje krvi. Tad će sinut
poput zore tvoja svjetlost, i zdravlje će tvoje brzo procvasti. Pred
tobom će ići tvoja pravda, a slava Jahvina bit će ti zalaznicom.
Vikneš li, Jahve će ti odgovorit, kad zavapiš, reći će: 'Evo me!'“
(Izajia 58,6-9)

Kako tvoja praktična ljubav prema bližnjima obogaćuje tvoj odnos s Bogom?

Biblijski tekst

MATEJ 24 | 25

PROBIJANJE LEDA

O SANJARIMA I REALISTIMA. „Imam san.“ Tim je riječima borac za ljudska prava Martin Luther King Jr. 1963. godine započeo svoj slavni govor. Prijašnji savezni kancelar Helmut Schmidt 1980. godine izjavio je: „Ljudi koji imaju vizije trebali bi posjetiti liječnika.“¹ S kime se slažeš?

Mi ljudi stvaramo vrlo različite slike o svijetu. Na to osobito utječu naši načini razmišljanja, odnosno obrasci prema kojima razmišljamo. Zato je uz teološko razmatranje, koje ćemo upravo započeti, za pravo hvatanje ukoštač sa svijetom i njegovom budućnošću također odlučujuće biti svjestan vlastitih obrazaca ili načina razmišljanja. Slijedeća pitanja trebala bi ti pomoći u tome.²

Gledaš li na svijet oko sebe više realno ili više emocionalno?

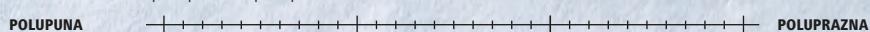
Voliš li više stabilnost ili promjenu?

Koliko ti je blisko preuzimanje rizika?

Je li za tebe čaša polupuna ili poluprazna?

Usredotočuješ li se više na sličnosti ili razlike?

Vidiš li češće probleme ili rješenja?

Voliš li preuzeti odgovornost ili je prepustiš drugima?

Postupaš li radije iz perspektive dugoročnih ili kratkoročnih rješenja?

Savjet: Ova vježba bit će mnogo zanimljivija ako usporediš svoje odgovore s odgovorima drugih iz skupine. Podudara li se Twoja osobna procjena s povratnom informacijom drugih? Kako sličnosti i razlike otkrivaju?

Napomena: U Mapi s Materijalima
naci češ ideje za dodatne aktivnosti:
[bit.lv/WOP22downloads](http://lv/WOP22downloads)

JESMO LI FATALISTI?

Nešto što nas možda više od svega ometa da se zalažemo za održivost jest naša slika zemaljske budućnosti. Tradicionalno, adventisti od nje ne očekuju ništa dobro. Upravo suprotno, očekujemo pogoršanje okolnosti. Konkretno, to znači više katastrofa, više ratova, više beščutnosti, više zlouporabe moći, više progonstva vjernika. Također, mislimo da tu perspektivu budućnosti možemo potkrijepiti biblijski, npr. tako da se pozovemo na Isusov govor o kraju vremena u Evandelju po Mateju (Matej 24,1-44), u kojemu Isus govorí o takozvanim znacima vremena.

Osobno, mislim da je takav način čitanja jednostran i čak štetan jer bi mogao mnoge odvratiti od toga da budu blagoslov ovome svijetu, na što smo zapravo i pozvani.

„Tradicionalno, adventisti ne očekuju ništa dobro od budućnosti. Upravo suprotno, očekujemo pogoršanje okolnosti.“

ZNACI VREMENA

Nema sumnje da Isus u svome govoru o kraju vremena u Evandelju po Mateju budući tijek ljudske povijesti opisuje mnogim negativnim obilježjima: prijevare (r. 5), ratovi (r. 6 i 7), gladi i pošasti (r. 7), potresi (r. 7), progonstvo vjernih (r. 9), lažni proroci (r. 11), lažni kristi (r. 5), bezakonje i nedostatak ljubavi (r. 12). Ako se iz 21. stoljeća osvrnemo u prošlost, to je neviđeni sažetak posljednjih 2000 godina. No ne smijemo pritom zanemariti kako je Isus sve to ocijenio:

- / „Gledajte da se ne uznemirujete. Jer to se mora dogoditi, ali nije još svršetak.“ (r. 6)
- / „To je tek početak strašnih bolova.“ (r. 8)
- / „Ali tko ustraje do konca, bit će spašen.“ (r. 13)

Meni to ne zvuči fatalno ni kao smak svijeta. Meni to više zvuči poput: „Sačuvajte svoju vjeru i ne dajte se zastrašiti svjetskom poviješću!“ Jer će na kraju zavladati Božje kraljevstvo, kozmički vidljivo (r. 29-31), u potpunosti iznenadno, kao u Noino vrijeme (r. 37-42), i poput lopova (r. 43 i 44).

BDIJTE I BUDITE SPREMNI

Mnogo važnije od nizanja takozvanih znaka vremena jest pitanje: Kako trebamo provoditi vrijeme u međuvremenu, do vremena ponovnog dolaska? Matejevim riječima: Kako da bdijemo (grč. *gregoreō*) i budemo spremni (grč. *hetoimos*)?

Čini se da se i Matej bavio tim pitanjem. Naime, nakon dijela sa znakovima vremena odmah slijede četiri prispodobe u kojima se uvijek ponavlja isti scenarij: ljudi koji nekoga čekaju – gospodara (Matej 24,45-51), ženika (Matej 25,1-13), vlasnika povjerene imovine (Matej 25,14-30) ili Sina Čovječjega osobno (Matej 25,31-46). Matej očito tim četirima prispodobama želi odgovoriti na pitanje o bdijenju i spremnosti.

U prvoj usporedbi suprostavljeni su vjerni i zli sluga. Vjerni sluga pouzdano nabavlja hranu za podanike. Međutim, zli sluga tuče svoje kolege i pretvara se u partizana, nakon čega se gospodar neočekivano vraća i postavlja vjernoga slугu nad svim svojim imanjem, dok zlog slугu pošalje tamo gdje je plač i škrugut Zubâ. U drugoj prispodobi deset djevica ide ususret ženiku. Pet mudrih ima dodatno ulje za svjetiljke, pet ludih nema. Sve zaspu jer se na ženika dugo čeka. Kada je njegov dolazak konačno najavljen, svjetiljke se ugase. Dok mudre djevice jednostavno mogu dopuniti svoje svjetiljke, lude moraju krenuti u kupovinu ulja, zbog čega nažalost propuste dolazak ženika.

„Mnogo važnije od nizanja takozvanih znaka vremena jest pitanje: kako trebamo provoditi vrijeme u međuvremenu, do vremena ponovnog dolaska?“

U trećoj usporedbi vlasnik imovine napušta zemlju i zbog toga razdijeli svoju imovinu na svoju trojicu slугu. Jedan dobiva pet, drugi dva, a treći jedan talent, svakome prema njegovoj sposobnosti, kaže Biblija. Dok prva dvojica trguju s povjerenim talentima i udvostručuju imovinu, treći zakopa svoj talent u zemlju. Na povratku iz inozemstva vlasnik od svojih slугa zahtjeva račun. Zadovoljan je prvom dvojicom koji su s njegovom imovinom trgovali i umnožili je, ali slугu koji je s njom odbio raditi izbací u najveću tamu.

U četvrtoj prispodobi Sin Čovječji konačno se vraća. Sjeda na prijestolje svoje slave, skuplja sve narode pred sobom i dijeli ih u dvije skupine. Jednu skupinu blagosilja i proglašava nasljednicima kraljevstva jer su se – očito bez računice (inače ne bi tako iznenadeno postavljali pitanja) – brinuli za osnovne ljudske potrebe najmanjih s kojima se Sin Čovječji osobno poistovjećuje. Drugu skupinu, naprotiv, energično odbacuje. I oni Sina Čovječjega zovu Gospodinom, no nisu se brinuli za osnovne potrebe najmanjih. Ako želimo otkriti u čemu se čovjek koji bdije i koji je spreman razlikuje od onoga koji to nije, moramo razraditi razlike između mudrih i ludih, blagoslovljenih i prokletih u ovim četirima prispodobama. Svoje zaključke sažeo sam na sljedeći način.

SAŽETAK

Prispodoba	Značajke mudrih/blagoslovjenih	Značajke ludih/prokletih	Pitanja za tebe
Prispodoba 1 (Matej 24,45-51)	Odgovorno postupaju sa svojom moći.	Zloupotrebljavaju svoju moći.	Kako koristiš svoje moći koje si dobio (imovina, novac, odnosi, obrazovanje)?
Prispodoba 2 (Matej 25,1-13)	Spremni su u slučaju da se čekanje oduži.	Postupaju vrlo kratkoročno.	Kako se tvoja životna perspektiva i tvoj angažman mijenjaju kada uzmeš u obzir da bi se Isusov dolazak mogao odužiti?
Prispodoba 3 (Matej 25,14-30)	Rade s onim što imaju i mogu.	Zadržavaju ono što imaju i mogu.	Što činiš s onime što ti je Bog stavio u ruke?
Prispodoba 4 (Matej 25,31-46)	Brinu se za potrebe najmanjih (bez osobnog interesa).	Ne brinu se za potrebe najmanjih.	Primjećuješ li one najmanje? Tko su oni danas? Kako im pomažeš?

„On svoju pozornost ne usmjerava na kraj svijeta ili na svijet nakon Toga, nego na svoje mogućnosti kojima će zemaljsku stvarnost i budućnost učiniti što je moguće boljom i promijeniti je.“

FATALISTI ILI ONI KOJI ČINE DOBRO?

Sve u svemu, Matej opisuje Isusova sljedbenika koji čeka Njegov povratak kao čovjeka koji se ne da prevariti svjetskim događajima, nego je spreman založiti se za taj svijet i svoje bližnje (osobito za najmanje) onime što on jest, što ima i što može. Svoju pozornost ne usmjerava na kraj svijeta ili na svijet nakon toga, nego na svoje mogućnosti kojima će zemaljsku stvarnost i budućnost učiniti što je moguće boljom i promijeniti je.

To je u skladu i s činjenicom da središnja Isusova poruka nije Nova zemљa, nego Božje kraljevstvo.³ To je kraljevstvo koje će se ostvariti tek Isusovim ponovnim dolaskom, ali koje je među nama (Luka 17,20.21), po čijim vrijednostima možemo živjeti već sada (Matej 5,1-12) i za koje se čak svaki put molimo kada izgovaramo molitvu *Oče naš: „Dođi kraljevstvo tvoje! Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji!“* (Matej 6,10; kurziv dodan)

AGENDA 2030.

Ako smo, kao Isusovi sljedbenici, pozvani na to da se zalažemo za bolju zemaljsku sadašnjost i budućnost, doista je sjajno da kao kršćani u tom cilju nismo sami. Naime, u rujnu 2015. godine Ujedinjeni narodi jednoglasno su odlučili učiniti svijet boljim i ujedinili se u 17 ciljeva održivog razvoja (*Sustainable Development*

„Pred sobom vidimo svijet slobodan od siromaštva, gladi, bolesti i bijede, u kojemu sav život može rasti.“

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA

	Svijet bez siromaštva		Smanjenje nejednakosti
	Svijet bez gladi		Održivi gradovi i zajednice
	Zdravlje i blagostanje		Odgovorna potrošnja i proizvodnja
	Kvalitetno obrazovanje		Odgovor na klimatske promjene
	Rodna ravnopravnost		Očuvanje vodenog svijeta
	Čista voda i sanitarni uvjeti		Očuvanje života na kopnu
	Pristupačna i čista energija		Mir, pravda i snažne institucije
	Dostojanstven rad i gospodarski rast		Partnerstvom do ciljeva
	Industrija, inovacije i infrastruktura		

Izvor: lora.bioteka.hr

*Kratak opis pojedinih ciljeva
naći ćeš ovde:*

bit.ly/WOP22downloads

MOLITVA

Dragi Bože, hvala ti što ćeš se jednoga dana vratiti, što ćeš zaliječiti ono što je slomljeno i vratiti pravdu. Dotad, pomozi mi da s onime što jesam, što imam i što mogu pokažem ljubav prema bližnjima i ovaj svijet činim boljim.

PITANJA

"Kralj će im odgovoriti: 'Zaista, kažem vam, meni ste učinili koliko ste učinili jednomu od ove moje najmanje brate.'"

(Matej 25,40)

1. **Četiri prispodobe u nastavku Isusova govora o posljednjem vremenu navode nas na preispitivanje (vidi tablicu u ovom poglavlju). U čemu su te osvijestile?**
2. **Matej 24 počinje tako da učenici postavljaju pitanja o znaku Njegova povratka i kraja svijeta (Matej 24,3). No Isus ne nabraja znakove i čak uspoređuje povratak s lopovom (Matej 24,43.44). Imaš li ideju zašto Isus ne želi da znamo točno vrijeme Njegova povratka? Bi li volio znati taj trenutak? Zašto?**
3. **Slažu li se twoje predodžbe o budnosti i spremnosti sa značajkama mudrih i blagoslovljenih iz četiriju prispodoba? Što je ojačalo twoje uvjerenje? Što te iznenadilo?**
4. **Smatraš li da mi, kao Isusovi sljedbenici, trebamo podupirati inicijative poput 17 ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda? Objasni svoj stav.**

IZAZOV

KONTROLA STVARNOSTI

Zadani ciljevi u pravilu postaju moji ciljevi samo kada se meni čine relevantni i smisleni. Ovaj bi izazov baš u tome trebao biti test u vezi tvoga najdražeg cilja održivog razvoja.

1. Među 17 ciljeva održivog razvoja odaberite onaj koji te osobno najviše dotaknuo.
  2. U sljedećim danima nastoj u svojoj svakodnevici, ali i u viještimu, pronaći ovaj cilj kao izazov ili kao rješenje. Kako bi svoj odabrani cilj stalno imao pred očima, u Mapi s materijalima za svaki cilj pronaći ćeš predložak za ispis. Najbolje bi bilo da zapisuješ svoja zapažanja!
  3. Ako je moguće, na kraju razmijeni svoja zapažanja sa svojom skupinom ili sa svojim prijateljima.
    - / Koje ste ciljeve odabrali?
    - / Zašto ste odabrali te ciljeve?
    - / Gdje ste se susreli s tim ciljevima proteklih dana? Jesu li bili izazovi ili rješenja?
    - / Nakon što ste proveli kontrolu stvarnosti, koliko su vam važni odabrani ciljevi?
    - / Koji su vam drugi cijevi održivog razvoja također važni?
    - / Koji je vaš zaključak glede 17 ciljeva održivog razvoja? Opisujte li ti ciljevi viziju koju želite podržati?

Datum provedenog izazova:

Mapa s materijalima:

[bit.ly/WOPR22downloads](http://WOPR22downloads)

ISTRAŽI DUBLJE

ISUS I BRIGA ZA BUDUĆNOST

„Zato najprije tražite kraljevstvo Božje i njegovu pravednost, a to će vam se nadodati! Dakle, ne brinite se tjeskobno za sutrašnji dan, jer će se sutrašnji dan brunuti za sel. Svakom je danu dosta njegove muke.“ (Matej 6,33.34)

Je li Božje kraljevstvo tvoj prioritet? Kako ti to uspijeva?

CRKVA

Biblijski tekst

MATEJ 5,13-16

PROBIJANJE LEDA

ŠTO JE ZA TEBE CRKVA? Je li crkva za tebe sinonim za bogoslužje? Ili ima nešto više što čini crkvu? Treba li za crkvu zgradu? Ili je crkvu moguće zamisliti i bez crkvene zgrade? Čemu služi crkva? Živimo li crkvu doista tako kako o njoj i razmišljamo?

Ova aktivnost ne traži lijepo formulacije ili teološke istine. Cilj je saznati što je tebi osobno važno glede crkve. Stoga ćeš u Mapi s materijalima pronaći popis od 140 vrijednosti.

Ako želiš ovu aktivnost učiniti sam, sastavi popis sa 140 vrijednosti i prođi kroz njega na sljedeći način:

1. Koje su vrijednosti za tebe posebno važne kada razmišljaš o crkvi? Označi 10 vrijednosti koje su ti najvažnije.
2. Smanji tvojih 10 najvažnijih vrijednosti na 3. Koje su tri vrijednosti glede crkve za tebe apsolutno neizbjegne?
3. Ako je moguće, poredaj svoje tri glavne vrijednosti po važnosti.

Ako ovaj zadatak radite u skupini, možete koristiti sljedeću metodu:¹

1. Svi – osim voditelja – stanite u krug licem prema van. Svatko dobiva olovku i najmanje 10 listića.
2. Voditelj jasno i glasno čita pojedine vrijednosti i obilazi krug nekoliko puta. Važno: nakon svake vrijednosti treba napraviti kratku pauzu za razmišljanje.
3. Svatko sam za sebe preispituje pročitanu vrijednost i odlučuje je li mu ona osobno važna u vezi s crkvom. Ako jest, treba je zapisati na jedan papirić. U ruci svakog sudionika smiju biti najviše 3 vrijednosti, tj. listića. Novu vrijednost možemo dodati samo ako neku drugu odbacimo.

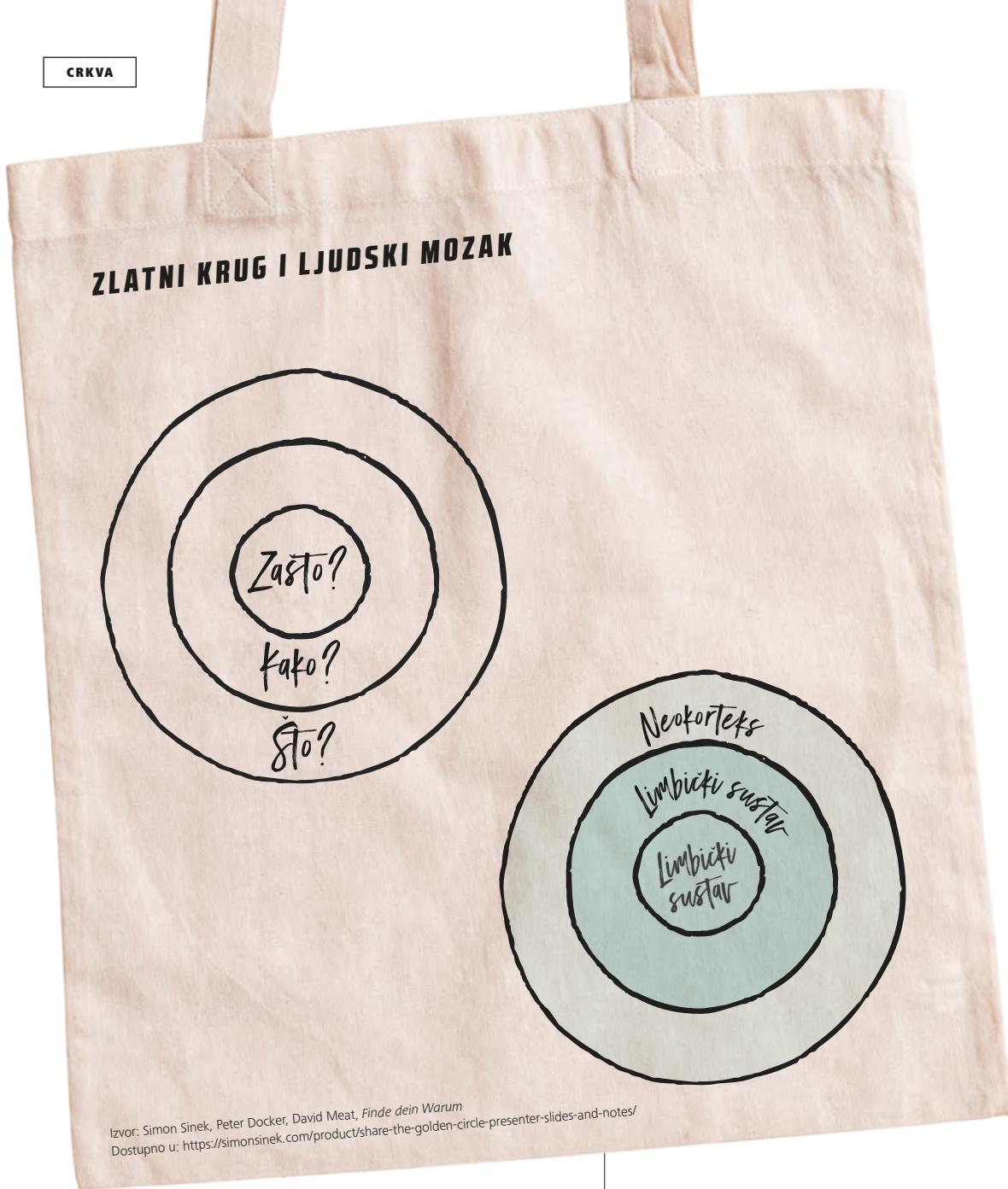
Pitanja za završno razmišljanje:

1. Možeš li objasniti zašto su upravo vrijednosti koje si odabralo u vezi s crkvom za tebe toliko važne?
2. Jesu li to više željene vrijednosti? Ili stvarno te vrijednosti doživljavaš u crkvenom životu? Po čemu zaključuješ da se te vrijednosti primjenjuju ili ne primjenjuju u crkvi?
3. Kako osobno sprovodiš te vrijednosti u život?
4. Dijele li i drugi s tobom iste vrijednosti u vezi s crkvom?

U Mapi s materijalima pronaći ćeš popis od 140 vrijednosti.

bit.ly/WOP22downloads

"Ljudi ne kupuju što i
kako nešto radiš, nego
zašto to radiš."

ZLATNI KRUG

Jedan od najutjecajnijih govora na TED-u proteklih godina bio je onaj američkog poslovnog savjetnika Simona Sineka o takozvanom zlatnom krugu. Za njega je zlatni krug odgovor na pitanje zašto neke osobe ili organizacije nadahnjuju i stvaraju vjernu jezgru kupaca, dok drugima s istim idejama ili možda čak povoljnijim proizvodima to ne uspijeva. Njegova je teza da osobe ili organizacije koje nas nadahnjuju *uvijek počinju riječju "zašto"*.

Zlatni krug predstavlja tri razine na kojima možemo komunicirati kada govorimo i razmišljamo o tome što radimo, bilo privatno ili u svojoj organizaciji:

„Mislim da nas Simon Sinek upućuje na jednu vrlo važnu točku. Mi moramo definirati svoj „zašto“, i kao crkva i kao skupina mladih.“

1. Vanjski krug: Što nudimo (npr. neki proizvod ili neki događaj)?
2. Srednji krug: Kako se naša ponuda razlikuje od onoga što nude drugi?
3. Unutarnji krug: Zašto činimo to što činimo?

Sinek je ustanovio da organizacije ili osobe koje ljudi nadahnjuju i neprestano oduševljavaju mogu prije svega jasno formulirati zašto rade to što rade. Oni, prema zlatnom krugu, misle, postupaju i komuniciraju iznutra prema van i na taj način nadahnjuju ljudi. Naime, prema Sineku, mi ljudi oduševljavamo se za neku stvar prije svega kada se možemo poistovjetiti s pitanjem „zašto“ neke osobe ili organizacije. Njegovim riječima: „Ljudi ne kupuju što i kako nešto radiš, nego zašto to radiš.“²

Naravno, Simon Sinek ovaj model nije razvio izvorno za crkve. No zar ne misliš da bi i nama bilo korisno kada bismo si kao Crkva, mjesna crkva ili skupina mladih povremeno postavili pitanje zašto i čemu postojimo i zašto činimo to što činimo? Bi li odmah sada mogao odgovoriti zašto i čemu postoji tvoja crkva ili skupina mladih? Ako da, smatraju li i drugi isto što i ti?

Mislim da nas Simon Sinek upućuje na jednu vrlo važnu točku. Mi moramo definirati svoj „zašto“, i kao crkva i kao skupina mladih. Samo tako možemo ispitati slaže li se to što nas pokreće s onime

kako živimo. Samo tako možemo biti autentični i očaravajući kršćani ili Crkva.³ Samo tako moći ćemo odgovoriti na pitanje treba li i u kojoj mjeri održivost igrati glavnu ulogu u našoj Crkvi.

SLIKE CRKVE

Nešto što nas izravno upućuje prema našem zašto su slike. Nai-me, slike nam ne govore samo racionalno, nego i emocionalno i intuitivno. Ta širina potrebna nam je ako želimo otkriti svoj stvarni zašto.⁴

Prema adventističkom teologu Richardu Riceu, postoje prije svega tri slike crkve koje su dosad obilježavale našu Crkvu: crkva kao vojska, crkva kao posao i crkva kao obitelj.

Ma koliko iznenadjujuće, slika crkve kao vojske duboko je ukorijenjena u povijest Izraela i Crkve. Osvajanje Kanaana jedna je od velikih priča u Starom zavjetu, a sigurno najprivlačnija figura u izraelskoj povijesti uspješan je ratnik David. Apokaliptičke knjige o Danielu i Otkrivenje pune su ratnih scena. U Otkrivenju 19,11-21, na primjer, Isus sam vodi nebeske vojske jašuci na bijelom konju. Tu je još i poznato biblijsko mjesto koje govori o duhovnoj bojnoj opremi (Efežanima 6,11.14-17). Nije čudo da crkvama

u srednjem vijeku nije bilo teško oduševiti mnoge kršćane za okrutne križarske ratove. No i mi kao adventisti imamo tu sliku duboko usađenu u našem DNK-u. Zar ne govorimo uvek iznova o velikoj borbi između svjetla i tame?⁵

Crkva kao posao vjerojatno će te još više iznenaditi. Ali i tu sliku nalazimo u Bibliji. Na primjer, Izajia 5,1-7 opisuje izraelski narod kao Božji vinograd. Vinogradari ga obrađuju s ljubavlju, ali ipak ne donosi rod. Zbog toga je ponovno uništen. Gotovo polovica Isusovih prispopoda govori o zemljoradnicima, trgovcima ili upraviteljima koji su odgovorni pred Bogom, kao, na primjer, u prispopodi o povjerenim talentima (Matej 25,14-30). Zbog toga me ne iznenađuje da postignuće i produktivnost imaju veliku ulogu u Adventističkoj crkvi. Mnogi rade u „djelu“. Često su nam brojevi vrlo važni (npr. broj krštenja, prihodi od desetine, broj posjetitelja bogoslužja, broj biblijskih sati) jer smatramo da

tako možemo mjeriti svoj rast i svoj uspjeh. A i inicijativa naše svjetske Crkve za uključivanje svih adventista u misiju (www.tmi.adventist.org) gradi se na vlastitom shvaćanju da smo odgovorni pred Bogom.⁶

Naposljetku, slika koja je mnogima vjerojatno bliža nego pretvodne jest slika crkve kao obitelji. Biblija na mnogo mjesta govori o Bogu kao ocu odnosno majci (Psalam 103,13; Izajia 66,13) i o crkvi kao obitelji (Luka 8,19-21; Marko 10,28-30; Efežanima 2,18,19). Sam Isus učio nas je moliti molitvu *Oče naš*. Pavao u svojim poslanicama govori da smo usvojeni u Božju obitelj i kako nam prisutnost Svetoga Duha u našemu životu daje sigurnost da smo Božja djeca (Galaćanima 4,6,7; Rimljanima 8,15,23; 9,4; Efežanima 1,5). Time se čini logično da kao Božja djeca međusobno postajemo braća i sestre. To shvaćanje tradicionalno izražavamo i u govoru kada se obraćamo jedni dugima kao braći i sestrama.⁷

„Nesto što nas izravno upućuje prema našem zašto su slike. Naime, slike nam govore ne samo racionalno nego i emocionalno i intuitivno.“

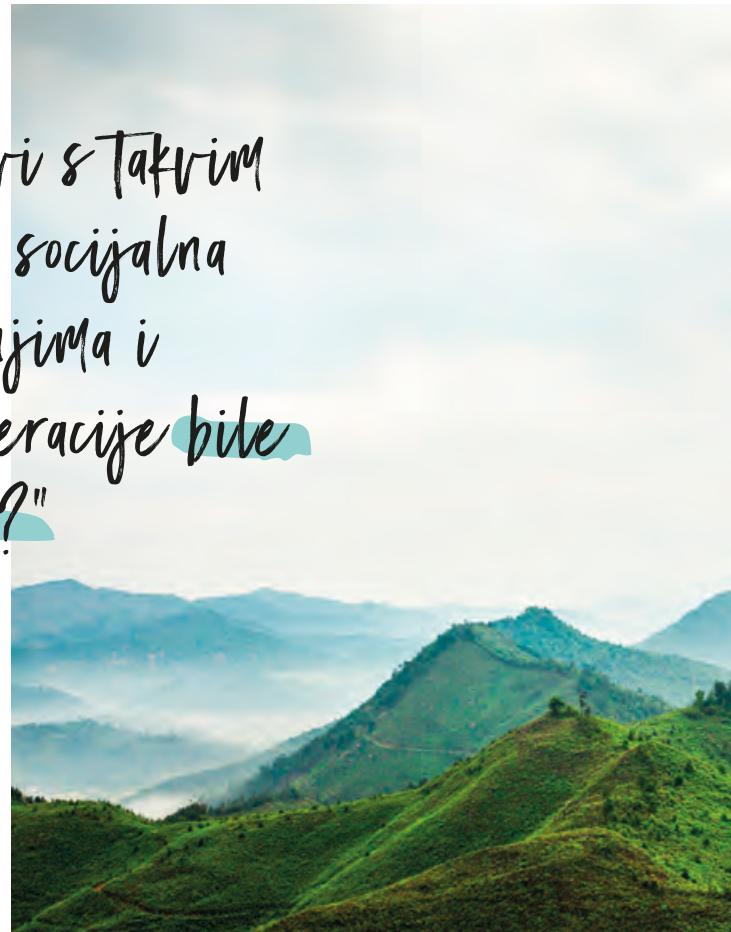

„Zar ne misliš da bi u crkvi s takvim zašto očuvanje stvorenoga, socijalna pravda, ljubav prema bližnjima i odgovornost za buduće generacije bile same po sebi važne zadace?“

Svaka od tih slika nalazi se u Bibliji. Svaka od tih slika naglašava jedan važan aspekt našega adventističkog poimanja Crkve. Ništa od toga ne bismo trebali isključiti. Da bismo mogli oblikovati jedan jasan *zašto*, moramo se, htjeli ili ne, odlučiti za jednu sliku pomoću koje ćemo odrediti što je naš osnovni zadatak kao Crkve i zašto smo ovdje. Da bismo se borili za Boga? Da bismo postigli korist za Boga? Ili da bismo bili obitelj?

Budući da nedvojbeno favoriziram sliku obitelji (kao Richard Rice), želio bih ovaj aspekt još malo preoblikovati jer Crkva ne smije biti sama sebi cilj, nego treba biti *obitelj s društvenom odgovornošću*. Iz tog razloga volio bih uvrstiti na popis još jednu sliku crkve: *crkva kao sol, svjetlo ili pismo ovome svijetu*.

Kao što je već spomenuto na drugom mjestu, središnja Isusova poruka bila je Božje kraljevstvo (Matej 4,17; Marko 1,15; Luka 4,16-21; Djela 1,3,6; 28,23,31). U Novom zavjetu spominje se 162 puta.⁸ Sam Isus utjelovljuje Božje kraljevstvo (usporedi npr. Matej 11,16), ali također koristi svaku priliku da približi ljudima bit Božjega kraljevstva (npr. u Propovijedi na gori i u prisopodobama) i na kraju nas čak uči da se za to i molimo: „*Dodi kraljevstvo tvoje.*“ (Matej 6,10) Ako je Isus Božje kraljevstvo učinio svojim *zašto*, ne bi li bilo prirodno da Njegovi sljedbenici čine isto? Da navjećujemo dolazak Božjeg kraljevstva, da se i sami usmjerimo na te vrijednosti i gdje god je moguće, barem u djelićima, učinimo Božje kraljevstvo opipljivim te da na taj način ovome svijetu budemo sol (Matej 5,13), svjetlo (Matej 5,14-16) ili pismo (2. Korinćanima 3,2,3)?

Oduševljen sam ovim *zašto* – Crkvom koja se ne bavi samo propovijedanjem drugima, nego koja je, kao Isus, toliko oduševljena Božjim kraljevstvom da želi naučiti živjeti po tome, pa i kada se to protivi općeprihvaćenom mišljenju u društvu.

Zar ne misliš da bi u crkvi s takvim *zašto* očuvanje stvorenoga, socijalna pravda, ljubav prema bližnjima i odgovornost za buduće generacije bile same po sebi važne zadace?

MOLITVA

Dragi Bože, crkva je bila tvoja ideja za dobro ovoga svijeta. Molim te da nam pomogneš da svoj *zašto* uskladimo s tvojim da bi ljudi, usprkos svim nesavršenostima, doživjeli tvoje kraljevstvo u našoj sredini.

PITANJA

**„Vi ste sol zemlji. Ali ako sol oblijutavi, čim će se ona osoliti?
Više nije ni za što, osim da se izbací van da je ljudi pogaze.“**

(Matej 5,13)

1. **Znaš li zašto svoje mjesne crkve?**
2. **U današnjem poglavljiju govorimo o različitim slikama crkve. Vidiš li u svojoj crkvi načine ponašanja ili rituale koji upućuju na to da te slike oblikuju kulturu tvoje crkve?**
3. **Što je tvoj zašto za crkvu?**
4. **Kako provodiš u život taj zašto u svojoj crkvi?**
5. **Odgovaraju li očuvanje stvorenoga, socijalna pravda, ljubav prema bližnjima i odgovornost za buduće generacije tvome zašto za crkvu? Obrazloži svoje mišljenje.**

IZAZOV

IZAZOV ZA ZAJEDNICU

Da bismo na konkretn i jednostavan način pokazali da su očuvanje stvorenoga, socijalna pravda, ljubav prema bližnjima i odgovornost za buduće generacije važni za crkvu, u crkvi se treba dogovoriti o održivim načinima ponašanja i kriterijima nabave. Za to su svakako uvijek potrebni ljudi koji vode i iniciraju. Ovaj izazov trebao bi te potaknuti da postaneš takva osoba u svojoj mjesnoj crkvi. **Izaberi jedno održivo ponašanje koje želiš uvesti u svakodnevni život svoje mjesne crkve.** Popis prijedloga naći ćeš u Mapi s materijalima ([bi.y/WOP22downloads](#)).

Sljedeći prijedlozi mogu ti pomoći kako da u svojoj mjesnoj crkvi oglaši svoje odabранo održivo ponašanje te motivira i ostale za njih:

1. Živi onako kako želiš druge uvjeriti da žive. Samo to čini tvoje zalaganje vjerodostojnjim i možeš nastupati kompetentno jer i sam imаш iskustva.
  2. Ako je moguće, nađi istomišljenike u mjesnoj crkvi ili skupini mlađih. Na taj način možete zajednički iznijeti svoje nasto-janje pastoru, odnosno crkvenom odboru.
  3. Daj braći i sestraru u Crkvi vremena za testiranje novog po-našanja. Većinom smo kao ljudi spremniji za nove ideje kada nam se predloži eksperiment koji je vremenski ograničen. Na taj način možemo skupljati iskustva i razbiti strahove. Nakon toga spremnost za načelnu odluku bit će mnogo veća.
  4. Nemoj se razočarati ako ne naiđeš odmah na razumijevanje. Ustraj i nađi načina da svoje zalaganje iznosi stalno iznova prijateljski i ljubazno, ali i odlučno. Za promjene često treba mnogo vremena.
  5. Kada tvoja Crkva konačno poduzme korake, ne zaboravite proslaviti postignuto. To će vam dati snagu i pouzdanje za sljedeće korake.

Datum provedenog izazova:

Mapa s materijalima

bit.ly/WOP22downloads

ISTRAŽI DUBLJE

**KADA ONI KOJI DOLAZE NA
BOGOSLUŽJA POSTANU NOSITELJI
ODGOVORNOSTI**

Ekklesia je grčka riječ koja u Novom zavjetu 109 puta opisuje okupljenu Crkvu. *Ekklesia* je isto tako riječ koju su prevoditelji Septuaginte (grčkog prijevoda Staroga zavjeta) koristili da bi opisali starozavjetna okupljanja Božjeg savezničkog naroda (hebr. *qahal*). Pritom su prevoditelji svjesno odabrali politički, a ne kultno obojan izraz. Jer *ekklesia* od 5. stoljeća prije Krista opisuje okupljanje stanovnika s glasačkim pravom u grčkomu gradu, *polisu*. Dakle, glavnu skupštinu koja je sazvana da donosi odluke za dobrobit grada. To saznanje kod novozavjetnog čitatelja vjerojatno je moralo odzvanjati u ušima dok je čitao o Isusovoj *ekklesiji*. „Izabrane“ se ne smije razumjeti u smislu odvajanja od svijeta, nego u smislu 'plenarnog okupljanja' u interesu svijeta.⁹

Razmisli o bogoslužjima ili crkvenom životu svoje mjesne crkve. Kao crkva, jeste li svjesni potreba u svijetu i razmišljate li o načinima na koje možete doprinijeti? Kako bismo to mogli bolje činiti kao crkva?

Čuda

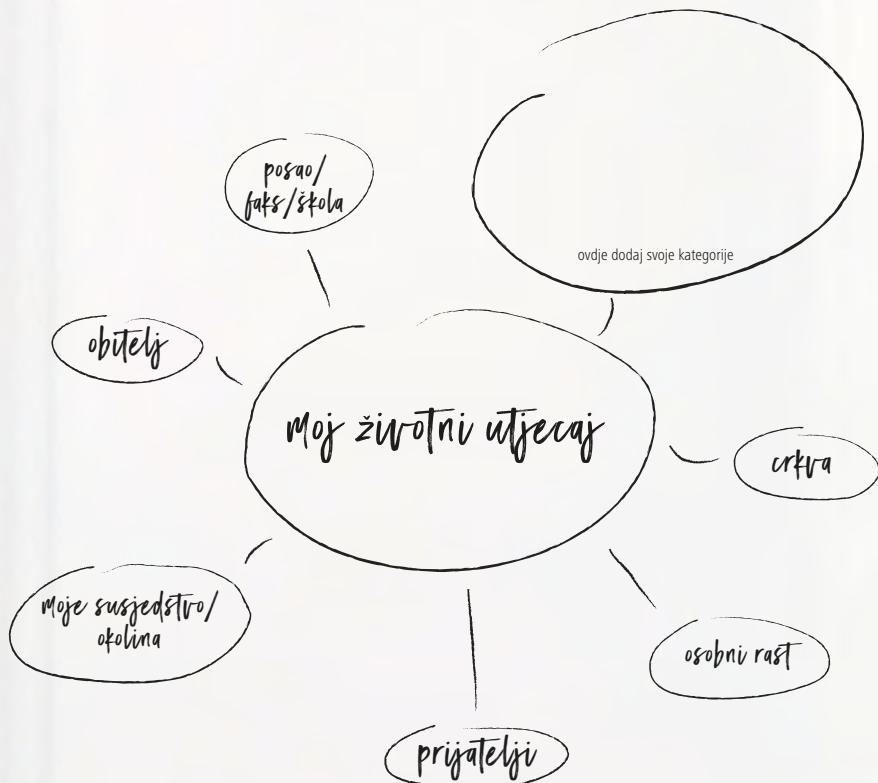

Biblijski tekst

IVAN 6,1-15

PROBIJANJE LEDA**NAŠI ŽIVOTI IMAJU UTJECAJ¹**

1. Kakav si utjecaj imao u različitim područjima života, odnosno kakav trenutno imaš utjecaj? Možda o tome želiš pitati svoje članove obitelji i prijatelje. Za odgovore koristi mentalnu mapu. Primjer možeš naći u Mapi s materijalima.

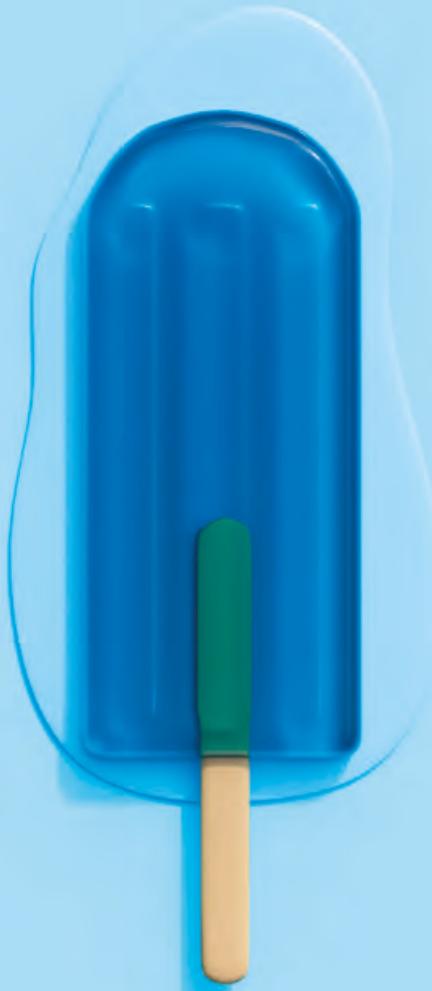

2. Kakav je osjećaj nešto pokrenuti ili promijeniti?
3. Po čemu znaš da si na nešto imao utjecaj?
4. Je li te u ovom promišljanju nešto iznenadilo?

Ako je moguće, podijeli svoja iskustva s drugima.

Napomena: U Mapi s materijalima
naći ćeš ideje za dodatne aktivnosti:
bit.ly/WOP22downloads

"Izvješća organizacija koje redovito promatraju stanje našeg planeta posljednjih godina bila su poprilično šokantna."

ŠOKANTNE VIJESTI

Stanje našega planeta nije dobro. Izvješća organizacija koje redovito promatraju njegovo stanje posljednjih godina bila su poprilično šokantna.

Klima se prati od 1850. godine. Globalna srednja temperatura 2019. godine bila je za 1,1 °C viša nego u predindustrijsko doba. Godina 2019. nije iznimka. Godine od 2015. do 2019. bile su najtoplje ikad zabilježene, a od 1980-ih svako sljedeće desetljeće toplije je od prethodnoga. Isto tako, koncentracije ispušnih plinova u atmosferu 2018. godine postigle su svoje najveće vrijednosti: ugljični dioksid 147 %, metan 259 % i dušikov oksid 123 % u odnosu na vrijednosti predindustrijskog doba.

Oceani hlađe atmosferu tako da apsorbiraju oko 90 % topline akumulirane u Zemljini sustavu. Time se povećava količina vode i raste razina mora, a to je dodatno potkrijepljeno topljenjem leda na polarnim područjima. Oceani također apsorbiraju otprilike 23 % godišnjih emisija CO₂, što kontinuirano umanjuje pH-vrijednost i dovodi do zakiseljavanja morâ.²

Posljedice su teške:

- / Zagrijavanje i zakiseljavanje morâ oštećuje žive morske organizme, prvenstveno koraljne grebene u kojima živi više od jedne četvrtine svih morskih organizama.³
- / Rastuća razina mora prijeti obalnim područjima.⁴ Kuće i gradovi u sve većoj mjeri bivaju poplavljeni. Poljoprivredne površine su nakon poplave morskom vodom većinom neupotrebljive. Najgore je što je kontaminirana i podzemna voda.
- / Više od 800 milijuna ljudi širom svijeta nema pristup čistoj vodi.⁵ Što je klima toplija, to će ljudi više patiti od nedostatka vode.
- / Ekstremne vremenske prilike kao što su vrućine, suše, oluje i poplave bit će sve veće i prouzročit će gubitke uroda, požare i glad. Sve to potiče sukobe i mnogo je ljudi prisiljeno napustiti svoje domove.

SUOČAVANJE S GOLIJATOM

- ✓ Promjena klime pojačava masivno izumiranje vrsta⁶, s obzirom na to da biljke i životinje mogu preživjeti samo u određenom temperaturnom okviru.
- ✓ Vrlo je vjerojatno da će se promjena klime ubrzati postizanjem takozvanih prijelomnih točaka⁷ kao što su umiranje koralja,topljenje polarnog leda, topljenje permafrosta ili snažno krčenje kišnih šuma⁸ ako ne uspijemo ograničiti klimatsko zatopljenje na 1,5 °C. Budemo li se i dalje ponašali kao dosad, stručnjaci očekuju porast temperature od 3 do 5 °C do kraja stoljeća.⁹

Zaista, naš planet nije dobro, ali još možemo promijeniti smjer. Petteri Taalas, voditelj Svjetske meteorološke organizacije, opisuje naš poseban položaj u ovom scenariju ovako: „Mi smo prva generacija koja u potpunosti razumije klimatske promjene i posljednja generacija koja je u prilici učiniti nešto u vezi s tim.“¹⁰

Kada razgovaram s adventistima o stanju našega planeta kako bih ih motivirao za veću zaštitu klime, susrećem se, uz pitanje je li zaštita klime naš zadatak, i sa sljedećim pitanjem: Pa što ja tu mogu promijeniti?

S obzirom na ogromne izazove koji su pred nama, *kao čovjek* mogu, naravno, razumjeti to pitanje, ali smatram da ne odgovara vjerskom svjetonazoru. Koliko god ta izjava izgledala smjelo, želim je potkrnjepiti sljedećima trima argumentima:

1. *Vjerujem da je Božja volja da se zalažemo za opstanak ovoga planeta* (vidi 1. poglavlje). Zemlja je Božje stvorene koje On voli. Time nas je obvezao da je čuvamo (Postanak 2,15), ali ni sam se nikada nije prestao brinuti o njoj te je čak i obnavljati (Psalam 104,30). Božja volja je spasenje svega stvorenoga (Rimljanima 8,20.21; Kološanima 1,15-20). Ako je to Njegova volja, nije li to i moja zadaća kao Njegova sljedbenika?
2. *Ja sam odgovoran za svoje postupanje i djelovanje, ali ne i za rezultate.* Postoji više mogućnosti kako ćemo etički ocijeniti neko ponašanje ili djelo. U našemu kontekstu, postoje uglavnom dvije različite perspektive. Jedna traži rezultate, uspjeh nekog djelovanja. Takva etička perspektiva zove se utilitarizam.

„Mi smo prva generacija koja u potpunosti razumije klimatske promjene i posljednja generacija koja je u prilici učiniti nešto u vezi s tim.“

Druga etička perspektiva je ona Immanuela Kanta. Za njega dobro djelo ne ovisi o rezultatima, nego samo o odluci vojne, koja se vodi sljedećom formulom: „Djeluj samo po onoj maksimi za koju ujedno možeš željeti da postane opći zakon.“ Poznata je i kao kategorički imperativ. Naravno, mogu razumjeti da se kao ljudi pitamo što se globalno mijenja kada se ja nečega odričem, a drugi ništa ne čine. No smatram da se baš kod važnih životnih odluka ne bi smjelo raditi o tome što drugi čine, već da skupimo hrabrost učiniti pravu stvar jer je to ispravno. Posebno kada smo uvjereni da je to u skladu s Božjom voljom.

Usput, to činimo prilično često. Dajemo desetinu iako nekad uopće ne znamo kako ćemo ovaj mjesec preživjeti. Svetkujemo subotu makar zbog toga osjetili protivljenje. Vjerujemo u stvaranje iako je teorija o evoluciji prevladavajući znanstveni model. Činimo određene stvari jer smatramo da su u skladu s Božjom voljom i zbog toga ispravne. Čak i onda kada idemo protiv struje i vjerojatno ništa ne mijenjam na globalnoj ili nacionalnoj razini. Zašto nam je onda teško voditi naš sva-

kodnevni i crkveni život održivije kada znamo da naš sadašnji životni stil iscrpljuje ljude i planet?

3. *Vjerujem da se čuda događaju uvijek onda kada ljudi imaju povjerenja u Boga, a Bog od maloga čini veliko.* Adventistički autor Jon Paulien prije nekoliko je godina skrenuo moju pozornost na jedan važan biblijski princip: u Evandželju po Ivanu čuda se uvijek događaju u suradnji čovjeka i Boga.¹¹ Na svadbi u Kani ne bi bilo vina kada sluge prije toga ne bi napunile teške posude vodom (Ivan 2,7). Bolesnik koji je uz ribnjak Bethesda ležao bolestan 38 godina (Ivan 5,5) ustao je kada mu je Isus zapovjedio: „Ustani i hodaji!“ Hrana za 5000 ljudi temeljila se na pet kruhova i dvije ribe koje je imao jedan dječak (Ivan 6,9). Slijepca od rođenja Isus je ozdravio tako da mu je oči namazao mješavinom zemlje i pljuvačke, a zatim ga poslao da se opere u ribnjaku Siloe. Tek tamo dogodilo se ozdravljenje (Ivan 9,7). *Čuda su suradnja čovjeka i Boga.* Moj je dojam da to načelo ne vrijedi samo za Evandželje po Ivanu, već je to temeljni biblijski princip.

Za mene to znači sljedeće: stav vjere je nada da Bog može od moga malenog doprinosa učiniti nešto veliko. Na takav se način divovski Golijat pobjeđuje pračkom i kamenčići-

*„Star vjere je nada
da Bog može od moga
malenog doprinosa
učiniti nešto veliko.“*

„Možda će sudnji dan biti sutra.
Tada ćemo rado obustaviti rad za
bolju budućnost, ali prije toga ne.“

ma. Ili jednoj školarki uspije upornim protestiranjem pred ministarstvom učiniti da klimatske promjene postanu tema svjetske politike.

Iz tih razloga teško mi je razumjeti kako vjernici lako odbacuju goleme zahtjeve našega vremena, prisutne Golijate, i uopće ne žele sudjelovati čak ni kada se pokrene inicijativa.

Sviđaju mi se i riječi jednoga drugog brata koji je usred okrutnoga Drugog svjetskog rata, uhićen kao borac otpora, u nacističkom zatvoru napisao sljedeće retke:

„U svojoj biti, optimizam nije nikakav način gledanja na trenutnu situaciju. On je životna snaga, snaga da se nadamo kada se drugi predaju sodbini, snaga da kročimo upravo i onda kada se čini da sve ide po zlu, snaga da podnosimo udarce, snaga koja nikada ne prepušta budućnost protivniku, nego je uvijek preuzima na sebe. Sigurno je da postoji i glupi, kukavički optimizam, koji mora biti zaboravljen. No optimizam kao otvorenost prema budućnosti nitko ne smije prezirati, pa ni onda kada se on stotinu puta var;

on je životno zdravlje koje bolesnik ne smije zaraziti. Neki nas ljudi smatraju neozbiljnima, neki nas kršćani drže nepobožnima ako se nadamo nekoj boljoj zemaljskoj budućnosti i na nju se pripravljamo. Oni vjeruju u kaos, nered, u katastrofu kao smisao sadašnjega događaja. Izvlačeći se od odgovornosti za daljnji život, za novu izgradnju, za sljedeća pokolenja, oni nalaze utočište u rezignaciji i pobožnom bježanju. Možda će sudnji dan biti sutra. Tada ćemo rado obustaviti rad za bolju budućnost, ali prije toga ne.“ – Dietrich Bonhoeffer¹²

MOLITVA

Dragi Bože, kao čovječanstvo, stojimo na raskršću. Još uvijek postoji mogućnost da zaštitimo sve što si stvorio, kao i buduće generacije, od velike nepovratne štete. Molim te, daj nam odlučnosti i hrabrosti da se suprotstavimo tom „Golijatu“.

PITANJA

„Ima ovde jedan dječak s pet ječmenih kruhova i s dvije ribe.
Ali što je to za Tolike?“ (Ivan 6,9)

1. Jesi li već doživio čuda? Kako su izgledala?
2. „Čudo je suradnja čovjeka i Boga.“ Što misliš o tome? Imaš li ideju zašto Bog bira taj način?
3. Kod kojih si se etičkih odluka u prošlosti vodio utilitarizmom, a kod kojih kategoričkim imperativom?
Bi li danas nešto odlučio drugačije?
4. Gdje pokazuješ optimizam kao Dietrich Bonhoeffer?
5. Što su za tebe „pet kruhova i dvije ribe“ u borbi protiv klimatskih promjena?

IZAZOV

TVOJA MOLITVA I TVOJ DOPRINOS

Tony Campolo, poznati kršćanski pastor i autor, u jednoj od svojih knjiga opisuje iskustvo nad kojim sam se zamislio. Njegovoj kolegici promaknuo je termin pa je on morao iznenada i umoran preuzeti predavanje povodom Svetjetskog dana molitve. Na tom događanju voditeljica je govorila o jednoj liječnici koja se predano brinula o siromašnima u sirotinjskim četvrtima Cara-casa i trebala je 5000 dolara za proširenje zdravstvene postaje jer je potreba bila jako velika. U nastavku je zamolila Tonyja Campola da se moli da Bog pomogne da ta liječnica dobije tih 5000 dolara. Umjesto da se pomoli, Tony Campolo je onako umoran predložio alternativu – da najprije prikupe novac od prisutnih u dvorani. Zatim će se pomoliti Bogu da namiri razliku. Nekako bezvoljno, prisutni su prihvatali prijedlog i mnogi su doista potpuno ispraznili svoje novčanike. Nakon 25 minuta prikupilo se 8000 dolara. Tonyjevo vrijeme za propovijedanje je isteklo, ali uspio je iznijeti zaključak: „Bilo bi vrlo drsko tražiti od Boga 5000 dolara kada nam je upravo dao preko 8000 kako bismo pomogli u ovoj nevolji. Ne bismo trebali od Boga tražiti da nam dâ ono što nam je već dao!“¹³

U tom smislu ovaj izazov trebao bi te potaknuti da sljedećih dana nakon molitve nakratko zastaneš kako bi razmislio o tome što može biti tvoj doprinos glede tvoga molitvenog zahtjeva. Kako to ne bi zaboravio u budućnosti, možeš vježbati da svoje molitve završi rečenicom poput: „Lijepo je što i ja mogu nešto doprinijeti u tome na svoj način!“¹⁴

Osim toga, ako se molиш u skupini, upravo bi takva misao na kraju zajedničke molitve snažno utjecala na vaše zajedničko moljenje.

Datum provedenog izazova:

ISTRAŽI DUBLJE

BOG UPRAVLJA SVJETSKOM POVIJEŠĆU TE POZIVA LJUDE IZVAN CRKVE

„Ovako govori Jahve o Kiru, pomazaniku svome: 'Primih ga za desnicu da pred njim oborim narode i raspašem bokove kraljevima, da rastvorim pred njim vratnice, da mu nijedna vrata ne budu zatvorena. Ja ču hoditi pred tobom da poravnam uzvisine, da razbijem mјedene vratnice, da slomim željezne prijevornice. Dajem ti tajna blaga i skrivena bogatstva, da bi spoznao da sam ja, Jahve koji te zovem po imenu, Bog Izraelov. Radi sluge svog Jakova i Izraela, svog izabranika, po imenu ja te pozvah, imenovah te premda me znao nisi. Ja sam Jahve i nema drugoga; osim mene Boga nema. Iako me ne poznaš, naoružah te: nek se znade od istoka do zapada da izvan mene sve je ništavilo.' Ja sam Jahve i nema drugoga.“ (Izaia 45,1-6)

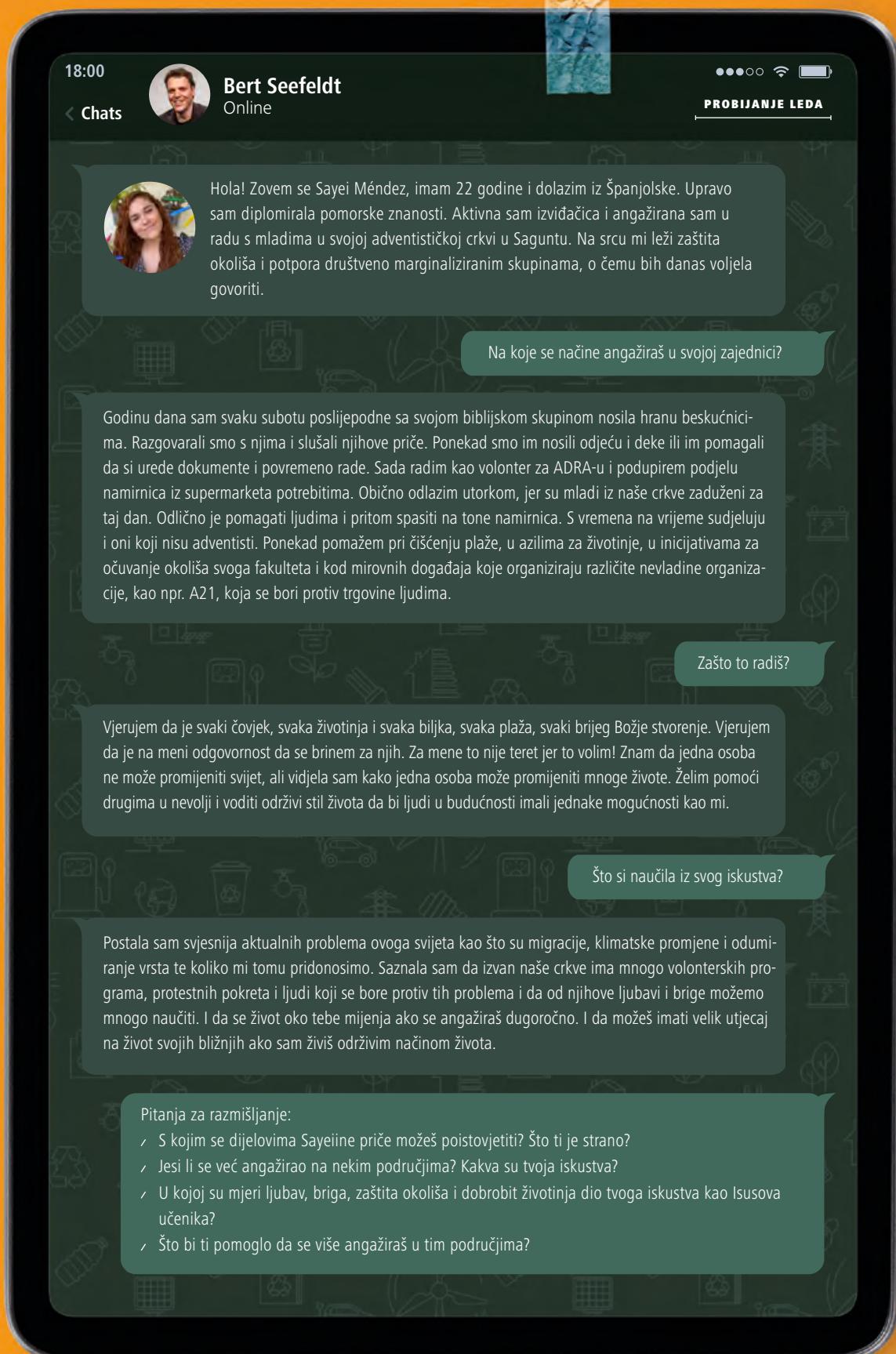
Bog očito djeluje i izvan svoga naroda. Zar te to ne potiče da surađuješ i s drugima?

PRO- MJENA

Biblijski tekst

NEHEMIJA 1 | 2

VIZIJA ODRŽIVOG DRUŠTVA

Da bismo omogućili promjenu razmišljanja i promjenu uopće, potrebna nam je slika ili vizija o tome kako bi moglo biti drugačije. Moramo znati kamo putujemo da bismo i sebe i druge oduševili za nove ideje. Nije dovoljno biti samo *protiv*. Konstruktivni smo tek kada možemo osmisiliti alternativnu budućnost. Srećom, već postoje dobri modeli za stvaranje održivog društva. Jedan vrlo privlačan i omiljen novi model održive ekonomije i potrošnje jest npr. *ekonomija krafne*, koju je razvila ekomska znanstvenica Kate Raworth.¹

Za razliku od aktualnog ekonomskog modela, ovaj model usmjeren je najprije na planetarne granice (vanjski krug), s kojima smo se susreli u prvom poglavljiju i koje ne bismo trebali preskočiti, a istovremeno se brine da svaki čovjek na ovome planetu može voditi dostojanstven život (unutarnji krug). Dakle, to je vizija ekonomije i potrošnje koja čuva stvoreno i paralelno se bori za pravednost za svakoga. Tek kada prihvatimo granice našega planeta te sebi i svojim bližnjima omogućimo ispunjenje osnovnih potreba, nastaje „siguran i pravedan prostor“ za nas, našu djecu i sva stvorenja. To je stanje koje ne želimo samo mi, nego, kao što smo vidjeli, i Bog također.

OSTVARIVANJE VIZIJE

Ostvariti tako složenu viziju nije lako. Za to je potrebno mnogo strasti, nade i vjere (vidi 6. poglavlje), hrabrosti, ali i dovitljivosti – to je kombinacija karakternih osobina koja me podsjeća na Nehemiju.

Nehemija je bio peharnik perzijskoga kralja Artakserksa I. te je rođen u izgnanstvu u Babilonu, kao i mnogi Izraelci njegove generacije. Neki od njegovih sunarodnjaka upravo su se vratili u domovinu. Sam Nehemija još nikada nije bio u Izraelu, ali se zanimalo za životne prilike svojih sunarodnjaka kod kuće i za stanje glavnoga grada, Jeruzalema. Kada je od jednoga povratnika saznao da njegovi sunarodnjaci žive u velikoj bijedi i nevolji i da su jeruzalemske zidine još uvijek razrušene, Nehemija danima tuguje, plače, posti i moli (Nehemija 1,3.4). A zatim poduzima korake. Skuplja snagu i moli kralja da ga pošalje u Jeruzalem, i to s nalogom da obnovi grad, što perzijski kralj na njegovo iznenadenje i odobri, uključujući putnu vizu i narudžbu za potreban građevinski materijal (Nehemija 2,1-8).

Tamo, na licu mesta, Nehemija ima sve više podupiratelja svoje misije, ali i sve više neprijatelja. Sve u svemu, Nehemija prolazi kroz teško razdoblje, no na kraju su zidine obnovljene. Peharnikova vizija se ostvaruje:

- / jer nije ignorirao nevolju
- / jer je znao da imati nevolje nije po Božjoj volji
- / jer je skupio hrabrost da zamoli odgovorne i druge za pomoć
- / jer nije dao da ga neprijatelji pokolebaju.

Smatram da ta načela vrijede u procesu promjene još i danas, pa i u našem angažmanu za stvoreno i za pravedniji svijet.

STVARATI, A NE TROŠITI

Vezano uz angažman za veću održivost, od Nehemije sam naučio, odnosno ponovno otkrio da za pomoć treba moliti druge, osobito odgovorne.

Ako želimo oduševiti druge za alternativni način života, provo moramo sami naučiti održivo kupovati, putovati, jesti i stanovati. Poznata poslovica s pravom kaže: „Budi promjena koju želiš vidjeti u svijetu.“

Individualne promjene ponašanja u svom djelovanju vrlo su ograničene. One nisu dovoljne da se provede promjena koju trebamo da bismo se kao društvo razvijali u smjeru ekonomije krafne ili barem ograničili klimatsko zagrijavanje na maksimalno 1,5 °C.

Kao Nehemija, moramo biti oni koji stvaraju, a ne oni koji troše. I mi moramo težiti stvaranju strukture koja će nama, kao i ljudima oko nas, omogućiti da vodimo održiviji život. I mi se moramo odvažiti na sljedeći korak i obratiti se odgovornima koji su u prilici provesti strukturalne promjene jer bez odgovarajućih okvirnih uvjeta, održivi način života uvijek će izgledati kao da uzbrdo guramo veliki kamen.

„Bez odgovarajućih okvirnih uvjeta, održivi način života uvijek će izgledati kao da uzbrdo guramo veliki kamen.“

SUBOTA – ODRŽIVA STRUKTURA

Preko subote Bog nam je dao u ruke održivu strukturu koja nas jasno usmjerava da stvaramo siguran i pravedan životni prostor za svakoga.

Tjednom subotom Bog je stvorio ritual koji se redovito ponavlja i koji nas svakoga tjedna podsjeća na nekoliko bitnih stvari u našem vjerovanju: da je ovaj svijet stvoren (Izlazak 20,8-11), da nas je sve oslobodio Bog (Ponovljeni zakon 5,12-15) i da subotni odmor ne trebamo držati samo za sebe, nego ga dijeliti sa svojim bližnjima.

Ali i tlo treba slaviti subotu (Levitski zakonik 25,1-7). Svake sedme godine, subotne godine, zemlju ne treba obrađivati jer se i zemlja treba odmoriti. Ono što rodi te subotne godine izričito ne treba ubirati vlasnik, nego treba služiti kao hrana svim ljudima i životinjama.

A nakon sedam puta sedam godina, dakle nakon sedam subotnih godina, pedeseta godina treba biti godina oprosta (Levitski zakonik 25,8-10). Te godine imanje treba opet ravnomjerno podijeliti među svima, tako da svi dobiju svoj prvotni posjed, zemlju, temelj života. Te godine također svi trebaju biti oslobođeni i vratiti se svojim obiteljima, čak i ako su zbog svojih dugova morali otići u ropstvo.

„Mi sami možemo potaknuti promjene takozvanim handprint akcijama.“

Preko subote, subotne godine i godine oprosta Bog je Izraelcima dao jasnou strukturu koja im je trebala pomoći da stvore siguran i pravedan životni prostor za ljude, životinje i za zemlju. Da se pritom ne radi samo o starozavjetnoj nostalziji, nego da taj zahtjev još uvijek vrijedi i za nas danas, Isus nam je razjasnio time što je godinu oprosta proglašio svojom misijom (Luka 4,16-21).

STVARANJE ODRŽIVIH STRUKTURA

Mi sami možemo potaknuti promjene takozvanim *handprint* (otisak ruke) akcijama, kako ih naziva Germanwatch, neprofitna organizacija za okoliš i razvoj. To su akcije koje su usmjerene na promjenu okvirnih uvjeta koji bi olakšali nama i našim bližnjima održiv način života. Evo nekoliko primjera:²

- / Izvrsno je ako se hraniš sezonski, lokalno, biološki, vegetarijanski ili veganski. Tako sigurno živiš ekološki prihvatljivje, a i zdravije. Bit će mnogo djelotvornije za klimu, tlo, zaštitu životinja, kao i za bioraznolikost ako promičeš da ti održivi kriteriji postanu standard u kantini ili menzi tvoje škole/fakulteta, ali i za obroke u tvojoj crkvi i na događanjima za mlade.
- / Upravo u gradovima mnogo se ljudi udaljilo od prirode. Da bi se vratili u kontakt s prirodnim ciklusima i uzgojem voća i povrća, od velike pomoći bio bi organski školski ili crkveni vrt. Pokretanje toga neće samo ojačati tvoju vezu s prirodom nego će s tobom i nakon tebe koristi imati još mnogo ljudi.

"Svaki čovjek u Europi u prosjeku posjeduje oko 10 000 predmeta. Moramo li sve to zaista posjedovati?"

- ✓ Svaki čovjek u Europi u prosjeku posjeduje oko 10 000 predmeta. Moramo li sve to zaista posjedovati? Mnogi predmeti, kao što su bušilica, aparat za vafle i kositrica, koriste se vrlo rijetko. Bi li se mogao zauzeti za to da u tvojoj ulici ili crkvi određene predmete zajednički koristite? Na taj način ne bi morao svatko kupovati sve novo. Velik broj trgovina za iznajmljivanje i razmjenu, kućice za razmjenu knjiga, krojačnice i repair caféi (tzv. „popravljaonice“) pokazuju da zajedničko korištenje i popravljanje stvari dobro funkcioniraju i mogu biti od koristi. Prepostavke za takve inicijative su cjenovno povoljni prostori s odgovarajućom infrastrukturom. To bi mogla biti korisna ponuda tvoje crkve tvojoj društvenoj zajednici.³
- ✓ Već je postalo nadaleko poznato koliko je letenje štetno za klimu. Pa ipak, letovi zbog školskih putovanja, poslovnih putova ili slobodnoga vremena mladih rijetko se propituju iako u većini slučajeva postoje dobre alternative ili uzbudljive destinacije do kojih se može doći na drugi način. U svojoj školi/fakultetu, udruzi, na svom radnom mjestu ili u crkvi možeš se zalagati za to da se donese načelna odluka koja će radi zaštite klime isključiti putovanja zrakoplovom, a omogućavati ih iz opravdanih razloga samo pod uvjetom da se kompenziraju emisije CO₂.⁴

PROMIJENI SVIJET OKO SEBE

Ako želimo živjeti u održivijem svijetu, naše individualne održive odluke moraju postati pitanje principa i naše pojedinačne održive aktivnosti moraju postati čvrsti okviri i strukture.⁵

Sve dok je živjeti održivo očigledno skuplje (društvena i ekološka šteta obično nije uključena u cijenu), komplikiranije, društveno manje prihvatljivo i u nekim slučajevima jedva ostvarivo, održivo ponašanje neće postati navika široke populacije, tj. standard. No morat će ako želimo da što više ljudi djeluje i živi održivo.

Jesi li spreman biti dio te nužne promjene?

MOLITVA

Dragi Bože, često me, kao i druge ljudi, postojeće utvrđene strukture sprječavaju da činim dobro. Daj mi mudrosti da to predstavim i oblikujem na takav način da što više ljudi bude potaknuto da očuva sve što si stvorio i živi ispravno.

PITANJA

„kad sam čuo te vijesti, sjedoh i zaplakah. Tugovao sam više dana postio i molio se pred Bogom nebeskim. (...) 'Ah, Gospode, neka uho Troje bude pažljivo na molitvu služe Troga, na molitvu slugu Trojih, koji su spremni bojati se Troga imena. Smjerno te molim, udijeli danas sreću sluzi svome i učini da nadje milost pred ovim čovjekom.' A ja bijah tada peharnik kraljev.“ (Nehemija 1,4.11)

1. **Kada Nehemija saznaće za situaciju u Jeruzalemu, on tuguje, posti i danima se moli (Nehemija 1,3.4). Je li bilo situacija u tvome životu kada si se osjećao slično? Kakve su to bile situacije?**
2. **Nehemija odluči nešto poduzeti i pridobije potporu perzijskoga kralja. Jesi li ikada tražio potporu odgovornih osoba? O čemu se radilo i kakva su tvoja iskustva?**
3. **Jesi li ikada razmišljao o suboti kao održivoj strukturi? Kako primjenjuješ navedene aspekte (stvaranje, oslobođenje, subotna godina i godina oprosta) u svome držanju subote?**

IZAZOV

TVOJ OTISAK RUKE

Kako bi pomogli ljudima da otkriju osobne mogućnosti kada se radi o poduzimanju mjera za održiviju budućnost, Germanwatch je razvio akciju *handprint* (otisak ruke) koju, nasuprot ekološkom otisku (engl. *footprint*), vrijedi povećavati, a ne smanjivati. *Handprint* je u biti put odlučivanja koji bi ti trebao pomoći da otkriješ gdje se možeš angažirati.⁶ Jesi li spreman otkriti što ti možeš učiniti za održivije društvo? Sljedećih sedam pitanja pomoći će ti u tome:

1. Koja te tema gorljivo zanima? Za što bi se volio (još više) zalagati?
  2. Koliko poznaješ strukture i procese odlučivanja i gdje se vidiš kako utječeš na promjene?
  3. Kako možeš najbolje provesti svoje ciljeve?
  4. Koje saveznike trebaš za to?
  5. Za koliko će ljudi učiniti održivije ponašanje lakšim?
Moja procjena: _____
  6. Koji su prvi koraci kojima ćeš započeti promjenu?
  7. Tko te može podržati u tvom zalaganju? Kome se želiš izravno obratiti?

Ako ti nedostaje ideja, u Mapi s materijalima pronaći ćeš konkretnе mogućnosti za dijelovanje.

Datum provedenog izazova:

[link zu Maru & Materialma](#)

bit.ly/WOP22downloads

ISTRAŽI DUBLJE

ISUS I NJEGOVA MISIJA

„Dodata u Nazaret gdje je odrastao te po svom običaju u subotu uđe u sinagogu. Zatim ustade da čita. Pruže mu svitak proroka Izajie. Kad ga razmota, namjeri se na mjesto gdje je bilo pisano: 'Na meni je Duh Gospodnji, jer me pomazao. Poslao me da donesem Radosnu vijest siromasima, da navijestim oslobođenje zarobljenicima i vraćanje vida sljepcima, da oslobodim potlačene, da proglašim godinu milosti Gospodnje.' Smota svitak, vrati ga poslužniku pa sjedne. Oči sviju u sinagogi bijahu uprte u nj. On im progovori: 'Danas se ovo Pismo, koje ste čuli svojim ušima, ispunilo.'“ (Luka 4,16-21)

Napravi popis trenutaka kada je Isus ispunio navedenu misijušku izjavu. Kako te ti trenuci nadahnjuju da i sam provedeš pozitivne promjene?

SVIJETLO

Biblijski tekst

MATEJ 5,1-16

PROBIJANJE LEDA**RAZMIŠLJANJE IZVAN OKVIRA**

Dave Bookless, teolog i suosnivač kršćanske organizacije za okoliš A. Rocha, u svojoj knjizi *Planetwise* argumentira da se u misiji ne radi samo o ljudima, nego o obnovi svih stvari u Kristu.¹ Zatim ukazuje na sljedećih „pet obilježja misije“.²

Što ti osobno misliš o misiji? Oboji kružiće ovisno o tome u kojoj se mjeri slažeš s izjavom.

Misija Crkve je Kristova misija da se:

1. naviješta radosna vijest o Božjem kraljevstvu.
○ ○ ○ ○ ○
2. nove vjernike poučava, krsti ih i prati.
○ ○ ○ ○ ○
3. ispunjavaju potrebe ljudi dragovoljnom službom.
○ ○ ○ ○ ○
4. promijene nepravedne strukture u društvu, suprotstavi svakom obliku nasilja te bori za mir i pomirenje.
○ ○ ○ ○ ○
5. zalaže za očuvanje stvorenoga te održanje i obnovu života na Zemlji.
○ ○ ○ ○ ○

Pitanja za razmišljanje:

- ✓ Što misliš o ovakvom razumijevanju misije?
- ✓ Koliko se ovakvo razumijevanje misije razlikuje od tvoga?
- ✓ Kako tvoja Crkva razumije misiju?
- ✓ Isusov misijski nalog većinom čitamo u verziji iz Mateja 28,18-20. Bi li se što promjenilo kada bismo se više usredotočili na verziju iz Marka 16,15: „Idite po svemu svijetu i propovijedajte Radosnu vijest svakom stvorenu (*kosmos*)“?
- ✓ Kako zamisljaš Crkvu koja stvarno slijedi ovih pet misijskih obilježja?
- ✓ Bi li takva Crkva bila privlačna tebi ili tvojim prijateljima?

ČAMCI ZA SPAŠAVANJE I HUMANITARNE ORGANIZACIJE

O misiji se može odlično raspravljati. Što je misija? Gdje ona počinje? Gdje završava? Kada smo u njoj uspješni? Je li misija za nas obavezna?

Godine 1980. misijski teolog David J. Bosch objavio je knjigu u kojoj je suprotstavio dva prevladavajuća osnovna gledišta o misiji. Namjerno ih je postavio kao stereotip i kliše, da bi što jasnije obradio različite točke gledišta.

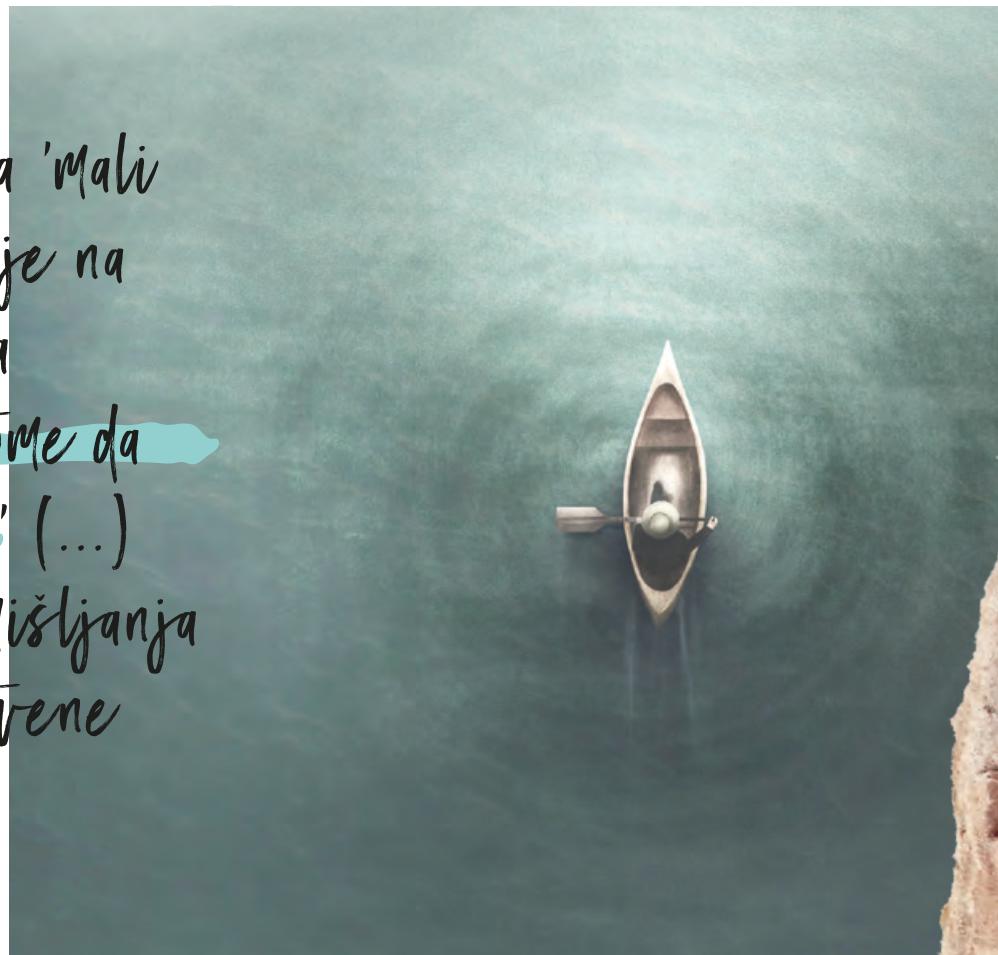
Bosch je primijetio da je za jedne Crkva „mali čamac za spašavanje na olujnom moru, koja marljivo radi na tome da skupi preživjele. Oni su povučeni u neudoban čamac za spašavanje, gdje se drže jedan drugog iz straha da ih valovi ne bi odnijeli iz čamca.“ Njihova je jedina zadaća spašavanje drugih preživjelih i čekanje na luksuznu jahtu koja će ih jednoga dana odvesti u sigurnu luku.³ U ovom modelu misija znači evangelizaciju jer se radi samo i jedino o pridobivanju ljudi za Isusa.⁴ U tom načinu razmišljanja nema mnogo društvene odgovornosti jer će Isus uskoro doći i društvo je ionako osuđeno na propast.

Za druge misija znači da smo Božji suradnici ili „odvjetnici svijeta“ i oni koji će „budućnost donijeti kao eksplozivnu silu u sadašnjost“.⁵ Spasenje u ovom razmišljanju nije ograničeno samo na to da se obnovi odnos s Bogom, nego da se ljudi oslobođi osobno i društveno, da se postigne sveobuhvatna dobrobit, dakle *shalom*. Nažalost, Bosch za ovaj pristup nema metaforu, no meni se čini da tu sasvim dobro odgovara slika dobrotvorne ustanove jer su kritika društva i društvene reforme u ovom modelu razmišljanja važni sastavni dijelovi misije.⁶

„O misiji se može odlično raspravljati. Što je misija? Gdje ona počinje? Gdje završava? Kada smo u njoj uspješni? Je li misija za nas obavezna?“

„Za jedne je crkva 'mali čamac za spašavanje na okujsnom moru, koja marljivo radi na tome da skupi preživjele.' (...) U tom načinu razmišljanja nema mnogo društvene odgovornosti.“

Moja iskustva u Adventističkoj crkvi na lokalnoj, ali isto tako i na regionalnoj i međunarodnoj razini pokazala su mi da je naša Crkva sklona čamcu za spašavanje i da zadaću dobrotvorne ustanove radije prepuštamo ADRA-i.⁷ Mislim da s takvim jednostranim misijskim usmjerenjem mnogo gubimo na našoj misijskoj učinkovitosti. Ima dobrih razloga – teoloških i komunikacijskih – zašto bi Crkva trebala biti i dobrotvorna ustanova.

DOBRA DJELA

Sam Isus opisuje svoje sljedbenike kao sol zemlji i svjetlo svijetu i poziva ih da njihovo svjetlo svijetli pred ljudima da vide njihova *dobra djela* i slave Oca nebeskoga (Matej 5,13-16).

U kontekstu Crkve često je zahtjevno govoriti o dobrim djelima. Jedni se jako trude da ne zapadnu u zamku spašavanja djelima i zbog toga reagiraju gotovo alergično na svaku naznaku prijedloga novoga ponašanja. Drugi vole citirati retke iz Jakovljeve

poslanice: „Kao što je tijelo mrtvo bez duše, tako je i vjera mrtva bez djela.“ (Jakov 2,26) Oni tvrde da je naša vjera ulaznica za Nebo tek onda kada je dokazujemo djelima.

Što se tiče djela, u Mateju 5,16 ne radi se o spasenju, nego o misiji. Spasenje ostaje Božji dar. Isus ovđe jasno govori da naša dobra djela, a ne naše dobre riječi navode ljudе da slave Boga. Znači li to da naša djela glasnije govore od naših riječi i da se vjera možda bolje širi kada se po njoj živi, a ne samo govori o njoj? To je načelo još Mojsije želio približiti izraelskom narodu (vidi Ponovljeni zakon 6) i ono je i danas odlučujuće u radu s mladima: „Danas mladi čovjek ne želi čuti kako mašeš velikim riječima, nego želi vidjeti kako hodiš svojim putem.“⁸

Još nismo razjasnili što Isus misli kada govori o dobrim djelima. Vjerojatno svatko od nas ima neku svoju predodžbu što bi to moglo biti. Da bismo se približili onomu što je mislio Isus, odnosno Matej kao autor teksta, volio bih s tobom pogledati kontekst.

**„Središnja Isusova
poruka bila je
nadolazeće Božje
kraljevstvo.“**

Središnja Isusova poruka bila je nadolazeće Božje kraljevstvo. U Evanđelju po Mateju stoji da u skladu s tim Isus započinje svoje javno djelovanje: „Od toga časa Isus poče propovijedati: 'Obratite se, jer je blizu kraljevstvo nebesko!'“ (Matej 4,17)⁹

Već u sljedećem poglavljtu Isus otvara svoje vježbanje učeništva govorom na gori. Započinje blaženstvima (Matej 5,3-12), u kojima skicira karakterne značajke osobe koja je usmjerena na Božje kraljevstvo. Teolog Bernard Ott lijepo opisuje tu osobu kao čovjeka koji pleše na glazbu nebeskog kraljevstva i ovako sazima njegove karakterne osobine:¹⁰

- ✓ *poniznost* kao hrabro priznanje da je stvorene koje je ovisno o Bogu i koje Ga treba
- ✓ *patnja zbog nevolja u svijetu*, ne samo kao spontani osjećaj, nego kao unutarnji stav i duboka pogođenost zbog nevolja u svijetu
- ✓ *nenasilje*, zasigurno ne kao slabost, nego kao unutarnja snaga koja ospozobjava za nenasilje¹¹
- ✓ *težnja za pravednošću* – težnja za promjenom i obnovom, sveto nezadovoljstvo sa statusom *quo*, koje se izražava u sljedećim karakternim osobinama:
- ✓ *milosrđe* – postupanje koje služi pravdi i u hebrejskoj tradiciji je izraz prave pobožnosti (vidi Hošea 6,6)

- ✓ *čistoća srca* – često se pogrešno shvaća kao „bezgrešno srce“; čini se da Isus ovdje govori o jasnom, nedvosmislenom i odlučnom usmjerenju srca koje se ogleda u dobrim djelima
- ✓ *spremnost na pomirenje i želja za mirom* – ne pasivni, već aktivni angažman za mir
- ✓ *spremnost podnijeti otpor zbog pravednosti* – tko se orientira prema spomenutim karakternim osobinama, mora računati s tim da će povremeno naići na otpor i potrebno je s mnogo unutarnje snage nastaviti plesati po nebeskoj glazbi.

Nakon svega, Isus opisuje svoje sljedbenike kao sol zemlji i svjetlo svijetu i poziva ih da njihovo svjetlo svijetli pred ljudima da bi vidjeli njihova *dobra djela* i slavili Oca nebeskoga (Matej 5,13-16).

Mislim da je vrlo izjesno da bi dobra djela o kojima Isus ovdje govori trebala imati veze s vrijednostima koje je Isus predstavio u blaženstvima. To su vrijednosti koje se zasigurno mogu više povezati s dobrotvornom ustanovom koja vidi i osuđuje nedostatke i zalaže se za promjene nego s čamcem za spašavanje koji je ograničen samo na spašavanje utopljenika.

Bog nas je pozvao da se angažirano borimo za pravednost i mir na ovom planetu. Pozvao nas je da budemo upravitelji i vrtlari ovoga planeta. Ukratko, pozvao nas je da čuvamo stvoreno. Ne samo u privatnom životu nego i u društvu u kojem živimo. Na taj način naša svjetlost svijetli pred ljudima. Upravo će se iz načina na koji živimo i za što se zalažemo vidjeti jesmo li doista uvjereni da ova Zemlja ne pripada nama, nego Gospodinu.

„Nada znači da čuješ glazbu budućnosti. Vjera znači da po njoj plešeš u sadašnjosti.“ – Peter Kuzmič¹²

MOLITVA

Dragi Bože, želim biti svjetlo ovome svijetu. Težim za time da ljudi oko mene u meni prepoznaju tvoju ljubav i poniznost. Stoga, učini me osobom po tvome srcu koja vrši utjecaj svojim životom, stavom i djelima.

*„Upravo će se iz
načina na koji živimo
i za što se zalažemo
vidjeti jesmo li doista
uvjereni da ova Zemlja
ne pripada nama, nego
Gospodinu.“*

PITANJA

„Neka vaše svjetlo tako zasja pred ljudima da vide vaša dobra djela i proslave Oca vašega koji je na nebesima.“

(Matej 5,16 – Varaždinska Biblija)

1. Čamac za spašavanje ili dobrotvorna ustanova – koja te slika Crkve više motivira? Zašto?
2. Po čemu bi prepoznao da Crkva također sebe vidi kao dobrotvornu ustanovu?
3. Svijetli li tvoje svjetlo pred ljudima? Utjelovljuješ li „dobra djela“ o kojima Isus ovdje govori? Kako to činiš?
4. Uvjeravaju li tebe osobno riječi ili djela? Možeš li se sjetiti konkretnih situacija? Razmijeni mišljenje o tome s drugima.
5. Pogledaj ponovno popis karakternih značajki osobe koja pleše na nebesku glazbu.
  - / Jesi li očekivao druge karakterne osobine? Ako da, koje?
  - / Govore li ove karakterne osobine u prilog održivog načina života? Objasni svoj stav.

ISTRAŽI DUBLJE

KADA KRŠĆANI SHVAĆAJU ZEMLJU OZBILJNO

„Kada kršćani shvaćaju Zemlju ozbiljno, tada ljudi ozbiljno shvaćaju i evanđelje. (...) Za mnoge ljudе kršćanska vjera odjednom dobiva smisao kada vide da se provodi u odnosu prema ljudima i prema planetu.“ – Dave Bookless (*Planetwise*)¹³

Kako pokazuješ ljudima da Zemlju shvaćaš ozbiljno?

CRKVA S MISIJOM

Zavirimo dublje u jedno od pitanja sa samoga početka.

Kako zamišlaš Crkvu koja stvarno slijedi ovih pet misijskih obilježja (vidi dio „Probijanje leda“)? Ovoga puta odgovori na to pitanje tako da se usredotočiš na sljedećih šest aspekata:

NAPOMENA: Ovu aktivnost možeš učiniti vrlo praktičnom pomoću samoljepljivih listića (*post-it*). Napravi na zidu šest stupaca, svaki za jedno pitanje. Zalijepi samoljepljive listice sa svim idejama ispod odgovarajućeg pitanja. Na kraju zapiši svoje zaključke i podijeli ih s odgovornom osobom u crkvi (vidi poglavljje 7).

PREPORUKE ZA ČITANJE

- / Richardson, Rosamond. *Organski dom*. Profil. 2009.
- / Šimleša, Dražen. *Ekološki otisak. Kako je razvoj zgazio održivost*. Knjižara Um. 2010.
- / Briški, Felicita. *Zaštita okoliša*. Knjižara Um. 2017.

IZAZOV

EKOLOŠKI FESTIVAL

Došli smo do kraja onoga što volimo zvati „iskustvo otoka“. U osam poglavlja bavili smo se temama društvene pravdnosti i zaštite okoliša. Možda si usvojio nove poglede i vjerojatno donio neke odluke glede svojih sljedećih koraka. I jedno i drugo sada treba održati i u svakodnevici, odnosno i na „kopnu“. Kao što, prepostavljam, već znaš iz svojih novogodišnjih odluka, to nije uvijek jednostavno. Previše dobrih odluka nažalost se ne provede. Zbog toga je važno da se stalo iznova vraćaš na „otok“ da bi se sjetio što si si zadao i zašto ti je to važno. Jedan takav otok mogao bi biti npr. ekološka večera ili ekološki vrtni *party* gdje ćete obilježiti, ali i jedan drugoga iznova osvijestiti što vam je u ovom materijalu postalo važno, što ste si dali u zadatku i što ste od toga ostvarili. Ako si ovu knjigu čitao sam, mogao bi ovaj ekološki festival izvrsno iskoristiti za to da sa svojim prijateljima podijeliš što si naučio.

Taj ekološki festival istovremeno je fantastična vježba da isprobate i uvježbate održive načine djelovanja.¹⁴

IZBOR JELOVNIKA

Sve namirnice ne ostavljaju samo svoj ekološki otisak (proizvodnja i transport), nego i takozvani vodeni otisak.¹⁵ To je količina vode koja se utroši za proizvodnju odnosno uzgoj nekoga proizvoda. To je još zanimljivije jer se mnogi proizvodi koji zahtijevaju mnogo vode mogu proizvesti samo ako se posegne za pitkom vodom, tako da na mjestu proizvodnje može doći do velikog nedostatka pitke vode. A tu su još i društveni aspekti (poštena plaća i pristojni radni uvjeti). Zbog toga se jelovnik ekološkog festivala odlikuje time da se kod biranja namirnica uvažavaju sljedeći kriteriji:

1. *Lokalno i regionalno.* Kratkim transportnim putom izbjegavamo visoke emisije CO₂. Zbog toga su regionalni proizvodi uvijek održiviji. Idealno je, naravno, kada voće, povrće i bilje možeš koristiti iz svoga vlastitog vrta ili balkona.

Savjet za kupovinu: Posjeti tržnicu u svome mjestu stanovanja. Tamo često možeš kupiti namirnice izravno od mjesnih poljoprivrednika.

2. *Sezonsko.* Navikli smo da gotovo sve voće i povrće možemo kupiti u supermarketu u sva godišnja doba. Izvan prirodnih sezona berbe to je moguće samo ako se namirnice hlađe uz veliku potrošnju energije ili se čak dovezu zrakoplovom. Održive namirnice zato su prije svega one koje se trenutno ubiru na poljima.

Savjet za kupovinu: Na sezonskom kalendaru možeš vrlo lako otkriti koje se namirnice upravo ubiru svježe.

3. *Vegetarijansko/vegansko.* Proizvodnja namirnica životinjskog podrijetla odgovorna je za velik udio stakleničkih plinova i štete u okolišu. Kao prvo, emisije izravno uzrokuju probavni procesi i izmet životinja, a drugo, štete nastaju neizravno proizvodnim procesima i krčenjem šuma za pašnjake, kao i sadnju stočne hrane. Uz to, životinje iz uzgoja rijetko se drže u njima prikladnim uvjetima. Iz tih razloga neko ekološko slavlje zapravo može biti samo vegetarijansko ili, još bolje, vegansko. Osim ako točno znaš odakle dolazi tvoje meso.

4. *Organsko.* Organski proizvedene namirnice štite okoliš pridržavanjem određenih standarda, npr. nekorištenjem sintetičkih kemijskih pesticida i genetski promijjenjenog sjemena. Uz eko oznaku Europske unije, postoje još i druge oznake sa strožim zahtjevima kao što su Bioland i Demeter u Njemačkoj.
5. *Pravedna trgovina.* Namirnice kao što su kakao, banane, naranče, riža, čaj, kava ili začini često dolaze iz udaljenih zemalja i proizvode se dijelom u izrabljivačkim uvjetima. Zbog toga je važno da pri kupnji paziš na eko oznake o pravednoj trgovini.

Savjet za kupovinu: Pregled oznaka za okoliš i društvo naći ćeš na <https://www.ecolabelindex.com/ecolabels/>

6. *Bez ambalaže.* Plastični otpad postao je svjetski problem. Zbog toga trebamo smanjiti ambalažni otpad koliko god je moguće. Ekološki festival treba imati što manje ambalažnog otpada.

Savjet za kupovinu: U mnogim gradovima već ima trgovina bez ambalaže u kojima možeš kupiti npr. tjesteninu, žitarice i druge namirnice bez ambalaže.¹⁶

ODABIR LOKACIJE

Odabirom mesta za proslavu također možeš umanjiti CO₂, ako odabereš mjesto koje je dostupno biciklom ili javnim prijevozom.

DEKORACIJA

Kod dekoracije stola na svom ekološkom slavlju možeš pripaziti na mnoge detalje:

- ✓ Sakupi grančice ili cvijeće iz vrta ili s travnjaka umjesto da ih u trgovini kupiš iz udaljenog područja.
- ✓ Svakako nemoj upotrijebiti jednokratno posuđe. Ako nema dovoljno posuđa, svatko može ponijeti svoj tanjur i pribor za jelo pa će to doprinijeti šarenilu stola.
- ✓ Pripazi da ne koristiš svjećice s aluminijskom posudicom. Svjeće u praznim višenamjenskim čašama prekrasno osvjetjavaju stol.
- ✓ Koristi perive, ponovno upotrebljive salvete i stolnjake od tkanine. Ako ne znaš gdje ih nabaviti, sigurno se isplati raspitati se za to kod bake i djeda.

ODJEĆA

U duhu Izazova iz 3. poglavlja, takva ekološka proslava dobar je povod da prezentiraš svoju *fair-trade* ili rabljenu naslijeđenu odjeću.

Za kraj, još jedan važan savjet: Uvjeren sam da navedeni kriteriji trebaju vrijediti za sve naše proslave i okupljanja u skupini mlađih ili izviđačkom klubu, ali i u crkvi. Također znam da neće uvijek biti moguće ispuniti sve kriterije. U mnogim slučajevima morat će se odlučivati čak samo za neki od kriterija. Svjestan sam da tek trebamo naučiti zabavljati se drugačije. Korak po korak. Zato se nemoj obeshrabriti količinom kriterija, nego se samo odvazi na svoj sljedeći korak.

Datum provedenog izazova:

BILJEŠKE

STR. 3

- ¹ Ovu izjavu prihvatio je Upravni odbor Generalne konferencije Kršćanske adventističke crkve i potvrđena je na godišnjem zasjedanju od 1. do 10. listopada 1996. u San Joseu, Kostarika, a izdao ju je ured predsjednika, Roberta S. Folkenberga.

UVOD

- ¹ Shell Youth Study 2019, Sinus Study 2020.

KAKO NAJBOLJE ISKORISTITI OVAJ MATERIJAL

- ¹ Hans Joachim Schellnhuber, *Selbstverbrennung*, München: C. Bertelsmann Verlag 2015., str. 5, 6.

POGLAVLJE 1 / SVIJET

- ¹ Ova aktivnost temelji se na „Mit den Fussen abstimmen“ iz *Just People-Kurs* Micha Deutschland e.V., str. 141.
² Gópel, Maja. *Unsere Welt neu denken: Eine Einladung (Rethinking Our World)*. Berlin: Ullstein Buchverlag GmbH, 2020, str. 23-25.
³ www.bpd.de/gesellschaft/umwelt/anthropozoen/216925/das-woerterbuch-zum-anthropozoen
⁴ www.nature.com/articles/461472a.pdf
⁵ www.bmu.de/themen/europa-internationales-nachhaltigkeit-digitalisierung/nachhaltige-entwicklung/integriertes-umweltprogramm-2030/planetare-belastbarkeitsgrenzen/

POGLAVLJE 2 / PRAVDA

- ¹ Sebastian Pufpaff, *Wir nach (Mi nakan)*. Dojmljiv nastup o temi pravednosti, www.youtube.com/watch?v=TTSKeBAGhY
² „Tamo sam se osjećao kao posve nanovo rođen i kroz otvorena vrata ušao sam sâm u raj. Tamo mi je cijelo Pismo pokazalo potpuno drugi obraz. (...) Koliko je bila velika mržnja s kojom sam prije mrzio izraz 'Božja pravednost', toliko je sada bila velika ljubav s kojom sam uzdigao meni toliko slatke riječi.“ (Kršćanska adventistička crkva (Hg.), *Weichenstellungen*, Hamburg: Saatkorn-Verlag GmbH 1989., str. 97)
³ Nažalost, Valuegenesis 2007., upitnik za cijelu Europu među adventističkim mladima, pokazao je da baš *in puncto* spasenje ima mnogo nejasnoća u našim crkvama.
⁴ www.mich-initiative.de/material/gerechtigkeitsbibel
⁵ Teško možemo zamisliti koliko je ova misao bila revolucionarna u antičkom svijetu, jer su se praktički u svim antičkim kulturama bogovi poistovjećivali s kraljevima, svećenicima i vojskovodama, ali ne s izgnanicima. Tko se podigao protiv elite, podigao se protiv bogova. A Jahve stoji uz siročad, udovice i migrante. (Timothy Keller, *Generous Justice: How God's Grace Makes Us Just*. New York: Riverhead Books, 2010., str. 6)
⁶ Ibid., str. 30.
⁷ Usp. Daniel Rentschler, u: Tobias Faix, Thomas Kröck, Dietmar Roller (Hg.), *Ein Schrei nach Gerechtigkeit. Ein Buch über Glauben, Menschenrechte und den Aufotiskat der Christen*, Marburg: Verlag der Francke-Buchhandlung GmbH, 2016., str. 37.
⁸ Ibid., str. 32.
⁹ Ibid., str. 36.
¹⁰ Sljedeće informacije – ako nije drugačije naznačeno – preuzete su iz knjige *Doughnut Economics: Seven Ways to Think Like a 21st Century*

Economist autorice Kate Raworth. Autorica na str. 13 i 14 daje temelj pregled uspjeha, ali i izazova 21. stoljeća.

¹¹ UNDP, Human Development report 2019. *Beyond Income, Beyond Averages, Beyond Today: Inequalities in human development in the 21st century*, <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2019>.

¹² Ibid., str. 1.

¹³ <https://bit.ly/adh-armut>

¹⁴ Deutsche Welthungerhilfe e. V. *Faktenblatt Hunger [Hunger Fact Sheet]*, 2021., <https://bit.ly/whh-hunger>.

¹⁵ <https://bit.ly/adh-armut>

¹⁶ Ova ideja potječe od: Micha Deutschland e.V.

¹⁷ Keller, Timothy. *Generous Justice: How God's Grace Makes Us Just*. New York: Riverhead Books, 2010., str. 185, 186.

POGLAVLJE 3 / LJUBAV

- ¹ Ovo je adaptacija Weltverteilungsspiels [World Distribution Game] od: Micha Deutschland e.V., *Just People-Kurs*, str. 148, 149.

- ² „Tvrte za proizvodnju čokolade još uvjek ne mogu otkriti farme s kojih potječe njihov ukupni kakao, a kamoli koristi li se u proizvodnji dječji rad.“ Mars je 2019. godine uspio pratiti samo 24 % svoga kakaa, a Nestle samo 49 %. Za dodatne informacije vidi: <https://wapo.st/3DBPfuD>

- ³ Oxfam. *Schwarzer Tee, Weisse Weste*. <https://bit.ly/3EEsxmY>

- ⁴ Greenpeace Magazin (ur.). *Textil-Fibel* 4, 2011., str. 14.

- ⁵ Oni idu iz Jeruzalema, njihova radnog mjeseta, u Jerihon, njihovo mjesto stanovanja.

- ⁶ Popis dodatnih održivih modnih marki možeš naći na: <https://utopia.de/bestenlisten/modelabels-faire-mode/>

- ⁷ www.lieferkettengesetz.de

- ⁸ vidi <https://www.zakon.hr/z/963/Zakon-o-zabrani-nepo%C5%A1te-nih-trgova%C4%8Dkih-praksi-u-lancu-opskrbe-hranom>

- ⁹ Ove ideje i glavni sadržaj potječu iz Aktionswoche 2014. od: Micha Deutschland e.V.

POGLAVLJE 4 / BUDUĆNOST

- ¹ Komentar Helmuta Schmidta na vizije Williija Brandta u predizbornoj kampanji za parlament 1980. godine.

- ² Preuzeto iz: Ralf Besser, 50 Metaprogramme, *besser wie gut* GmbH, 2019.

- ³ U Novom zavjetu spominje se 162 puta. Marko sažima Isusov nalog (Marko 1,15), a Djela apostolska počinju i završavaju svoj izvještaj s upućivanjem na Božje kraljevstvo (Djela 1,3.6; 28,23.31).

- ⁴ *Transforming Our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>. Pristup: 15. prosinca 2021.

POGLAVLJE 5 / CRKVA

- ¹ Besser, Ralf. „WerteBegrenzung“, *Das Kartenheft WerteReflexion [Methods for uncovering values]*. *Besser wie gut* GmbH, 2017.

- ² www.ted.com/talks/simon_sinek_how_great_leaders_inspire_action/transcript

- ³ Zbog toga je Crkva razvila iCOR, instrument za razvoj Crkve prema vrijednostima koji može biti koristan zajedno s pozadinskim znanjem, ali i s konkretnim alatima s kojima mogu otkriti svoj „zašto“. www.icor.church

- ⁴ Simon Sinek također ukazuje na to da je potreban taj raspon jer zlatni krug ima svoju analogiju u biologiji našega mozga. Tako se pitanje „što“ obrađuje u takozvanom korteksu, dijelu našega mozga koji je zadužen za racionalno i analitičko razmišljanje te za govor. „Kako“ i „zašto“ obrađuju se u takozvanom limbičnom sustavu, koji je zadužen za naše odluke, ponašanje i osjećaje, ali nema govornu funkciju. Zbog toga bi bilo potpuno nelogično približiti se pitanju „zašto“ samo racionalno. Simon Sinek, Peter Docker, David Mead, *Finde dein Warum*, München: Redline Verlag 2018., str. 29.

- ⁵ Vidi: Rice, Richard. *Believing, Behaving, Belonging. Finding New Love for the Church*. Roseville, California: The Association of Adventist Forums, 2002., str. 98-100.

- ⁶ Ibid., str. 100-105.
- ⁷ Ibid., str. 105-109.
- ⁸ Osobito kod Mateja, Marka i Luke. Ivan u svome Evandelju istu ideju opisuje riječu „život“.
- ⁹ Johannes Reimer, *Gott in der Welt feiern. Auf dem Weg zum missionalen Gottesdienst*, Neufeld Verlag, Schwarzenfeld 2010., str. 33.

POGLAVLJE 6 / ČUDA

- ¹ Temeljeno na: „Ich wirke wirklich – Erfahrung mit meiner Selbstwirksamkeit“, Micha Deutschland e. V., *Just People-Kurs*, str. 161.
- ² Vidi: *WMO Statement on the State of the Global Climate in 2019* (WMO is the World Meteorological Organisation), <https://bit.ly/WMOSatement>.
- ³ Vidi: utopia.de/ratgeber/korallenriffe-warum-sie-so-wichtig-sind-und-wie-du-sie-schuetzt
- ⁴ Prema prognozama Međuvladinog panela o klimatskim promjenama, posljedice klimatskih promjena za obalna područja pogodit će velik broj ljudi: „Na nisko pozicioniranim obalnim područjima sada živi oko 680 milijuna ljudi (gotovo 10 % svjetske populacije 2010. godine), a prema predviđanjima to će 2050. godine biti najmanje jedna milijarda. Šezdeset pet milijuna ljudi živi u malim otočkim državama u razvoju.“ <https://www.ipcc.ch/srocc/chapter/summary-for-policy-makers/>
- ⁵ Vidi: WHO [World Health Organisation], *Progress on drinking-water, sanitation and hygiene: 2017 update and SDG baselines*, <https://bit.ly/WHO2017water>
- ⁶ Znanstvenici polaze od toga da otprikljike 25 % u većini životinjskih i biljnih vrsta, dakle oko jednom milijunu vrsta, prijeti izumiranje. Mnogima će se to dogoditi unutar sljedećega desetljeća ako se tome ne suprotstavimo. 2019 IPBES Biodiversity and Ecosystem Services Report – summary brief for business, str. 2, <https://bit.ly/2019IPBES>
- ⁷ Prijelomne točke mogu se zorno ilustrirati kokicama: „,kukuruzom se dugo ništa ne događa u zagrijanoj posudi. No od određene temperature (163 °C) kukuruzna zrna počinju pucati u kokice, i taj se proces ne može povratiti.“ Germanwatch. *Als wir verpasst haben*, <https://bit.ly/GWclimatecrisis>
- ⁸ Lenton, Timothy M. „Climate tipping points - too risky to bet against“, in: *Nature*, Issue 575, 2019, str. 592-595.
- ⁹ www.bbc.com/news/science-environment-46374141
- ¹⁰ Ibid.
- ¹¹ Vidi: Paulien, Jon. *Das Johannes-Evangelium [John: The Beloved Gospel]*. Lüneburg: Advent-Verlag, 2000., str. 21, 22.
- ¹² Bonhoeffer, Dietrich. *Otpor i predanje*. Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1993., str. 22, 23.
- ¹³ Campolo, Tony. „Er hat schon“, *Party auf Zimmer 210*, Aßlar: Gerth Medien, 2006., str. 178-180.
- ¹⁴ Ideja za razmišljanje Ralfa Bessera, u: iCOR-Momente-Karten-Box.
- ¹⁵ Ovih pet karakteristika misije odgovaraju razumijevanju misije Anglikanske crkve (www.anglicancommunion.org/mission/marks-of-mission). Peta karakteristika zapravo je dodana 1990. godine kada smo se suočili s ekološkom krizom.
- ¹⁶ David J. Bosch, *Ganzheitliche Mission*, Marburg: Francke-Buch, 2011., str. 53.
- ¹⁷ Ibid., str. 54.
- ¹⁸ Ibid., str. 59.
- ¹⁹ Ibid., str. 58-60.
- ²⁰ U Njemačkoj još uvijek postoji adventski dobrovorni rad (AWW).
- ²¹ Ostergaard, Soren; Hall, Simon. „Focusing Youth Ministry through Innovation“, u: *Starting Right: Thinking Theologically about Youth Ministry*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 2001., str. 216.
- ²² Inače, riječ *pokajanje* nažalost je zbnujući prijevod grčke riječi *metanoia*. Govor na gori koji slijedi razjašnjava da se ne radi o tome da se ponovno uspostavi poremećeni odnos između Boga i čovjeka, nego da Isus poziva vjernike na „potpunu promjenu razmišljanja“ ili „sveobuhvatni zaokret uma“. Ott, Bernhard. *Tänzer und Stolperer. Wenn die Bergpredigt unseren Charakter formt [Dancers and Stumblers. When the Sermon on the Mount Shapes Our Character]*. Cuxhaven: Neufeld Verlag, 2019., str. 104.
- ²³ Ibid., str. 114-117.
- ²⁴ Istrom riječju opisuje se Isus u Mateju 21,5 (citat iz Zaharije 9,9) kada ulazi u Jeruzalem na magarcu, a zatim rastjeruje trgovce u hramu.
- ²⁵ Citirano u: Bernard Ott, str. 39.
- ²⁶ Dave Bookless, *Und mittendrin leben wir: Gott, die Ökologie und Du*, Basel: Fontis 2015., str. 168.
- ²⁷ Ideja i mnogi odlomci uzeti su iz: *Just people-Kurs*, Micha Deutschland e. V., str. 164, 165.
- ²⁸ Idi na www.waterfootprint.org za informacije o ekološkom otisku na vodu. Na primjer, ekološki otisak na vodu za određenu hranu možeš naći na [https://www.waterfootprint.org/en/resources/interactive-tools/product-gallery/](http://www.waterfootprint.org/en/resources/interactive-tools/product-gallery/) ili izračunati svoj osobni ekološki otisak na vodu ([https://www.waterfootprint.org/en/resources/interactive-tools/personal-water-footprint-calculator/](http://www.waterfootprint.org/en/resources/interactive-tools/personal-water-footprint-calculator/)).
- ²⁹ Idi na <https://zerowastemap.org>.

POGLAVLJE 7 / PROMJENA

- ¹ Izvor: *Doughnut Economics: Seven Ways to Think Like a 21st Century Economist*, Kate Raworth. Konačno jedan gospodarski model koji ne uništava planet.
- ² Sljedeći primjeri samo su izbor među mnogim poticajima koji se mogu naći na stranici www.handabdruck.eu.
- ³ Posudionica Wien ima iskustva u osnivanju i organizaciji posudionice iz različitih zemalja u knjizi *Library of Things Starter-Kit* (engl.) na : <http://www.leila.wien/wp-content/uploads/2019/02/LoT-Starter-Kit.pdf>
- ⁴ <https://klima-kollekte.de/en/>, <https://www.atmosfair.de/en/> ili <https://www.myclimate.org>
- ⁵ Reif, Alexander; Heitfeld, Marie. *Wandel mit Hand und Fuss*, Germanwatch e. V.. (ur.), <https://germanwatch.org/de/12040>, str. 10.
- ⁶ Ovaj put odluke se temelje na verziji Germanwatcha i malo su prilagođene ([www.germanwatch.org/de/17122](https://germanwatch.org/de/17122)).

POGLAVLJE 8 / SVJETLO

- ¹ Bookless, Dave. *Planetwise: Dare to Care for God's World*. E-book ed., Inter-Varsity Press, 2008.

IMPRESUM

„Jahvina je zemlja“. Pozvani da čuvamo stvoreno. Materijal za proučavanje Biblije.

Izvorni naslov: *Die Erde gehört dem Herrn. Berufen, die Schöpfung zu bewahren. Ein Kursbuch.*

©2022 Youth Department of the Inter-European Division of the Seventh-day Adventist Church • Schosshaldenstrasse 17, 3006 Bern, Switzerland
youth@eud.adventist.org

PRIJEVOD S NJEMAČKOG:

Jolanda Werner

LEKTURA I KOREKTURA:

Selena Brkić

UREDNIK HRVATSKOG IZDANJA:

Matej A. Lukšić

DIZAJN:

Simon Eitzenberger (simon.eitzenberger@desim.de)

PRIJELOM:

Isaac Chía i Alexandra Mora

VODITELJ PROJEKTA:

Jonatán Tejel

UREĐENICA I VODITELJICA PROJEKTA:

Alexandra Mora

AUTOR:

Bert Seefeldt

SURADNICI:

Sayei Méndez, Karsten Stank,
Filip Kapust

SLIKE:

shutterstock.com, unsplash.com

NAPOMENA:

U ovome materijalu upotrebljavaju se gramatički oblici u muškom rodu, no pritom se izričito misli na oba spola.

Ovaj materijal preporučuje se za Molitveni tjedan mladih 2022. godine.

Ako nije naznačeno drugačije, biblijski tekstovi preuzeti su iz prijevoda Kršćanske sadašnjosti.

Dopuštenje za tiskanje ovog izvora dano je za lokalnu upotrebu u crkvama, skupinama mladih i drugim kršćanskim obrazovnim aktivnostima. Međutim, sadržaj ovog izvora ne smije se reproducirati u bilo kojem drugom obliku bez pisanih dopuštenja izdavača. Sadržaj se ne smije ni na koji način mijenjati. Sva prava pridržana.

Prvo izdanje, 2022.
Tiskano u Zagrebu, Hrvatska.

„NEKOĆ SAM MISLIO DA SU NAJVEĆI EKOLOŠKI PROBLEMI GUBITAK BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI, SLOM EKOSUSTAVA I KLIMATSKE PROMJENE. MISLIO SAM DA BI TRIDESET GODINA DOBRE ZNANOSTI MOGLO RIJEŠITI TE PROBLEME.

POGRIJEŠIO SAM.

NAJVEĆI EKOLOŠKI PROBLEMI SU SEBIČNOST, POHLEPA I RAVNODUŠNOST, A ZA RJEŠAVANJE TIH PROBLEMA POTREBNA JE KULTURNA I DUHOVNA PROMJENA – A MI ZNANSTVENICI NE ZNAMO KAKO TO UČINITI.“

GUS SPETH, PREDSEDNIK SAVJETA ZA KVALitetu OKOLIŠA
U VRIJEME PREDSEDnika JIMMYJA CARTERA

Kao svjetsko društvo, suočavamo se s nevjerljivim izazovima. Društvene napetosti rastu. Svjedoci smo masovnog izumiranja vrsta. Naš planet ima vrućicu, a mi smo vjerojatno „posljednja generacija koja je u prilici učiniti nešto u vezi s tim“ (Petteri Taalas, voditelj Svjetske meteorološke organizacije). Za svoje bližnje i za sebe, ali i za svoju djecu i unuke.

Kako **ja** trebam reagirati na to kao Isusov sljedbenik? Kako bismo **mi** trebali reagirati kao Crkva?

Biblija nas podsjeća da Zemlja pripada Bogu. To snažno utječe na način na koji se odnosimo prema drugima i prema ovom planetu.

Ovaj praktični materijal za proučavanje želi te potaknuti da razviješ stav koji se temelji na Bibliji, ali koji je oblikovan u skladu s najhitnjim i najsnažnjim izazovima našega vremena. Nadamo se da će ti pomoći da otkriješ što doista znači *poziv da čuvamo stvoreno*.

Seventh-day
Adventist® Church
INTER-EUROPEAN DIVISION

Youth Department

Inter-European Division of the Seventh-day Adventist Church
Schosshaldenstrasse 17, 3006, Bern, Switzerland